

Beskrivning av socialtjänsten i Stockholms stad

Rapport 2010

Maj 2011

Innehållsförteckning

Inledning	5
Demografi	5
Ekonomiskt bistånd	7
Behovet av ekonomiskt bistånd i Stockholms stad	7
Biståndshushållen.....	9
Kostnader för ekonomiskt bistånd	10
Hinder för egen försörjning.....	11
Arbetslöshet	12
Sjukdom	12
Sociala eller medicinska hinder	12
Ändamål med biståndet.....	13
Arbete mot felaktiga utbetalningar.....	15
Barn och ungdom	17
Stadsdelsnämndernas ansvar	17
Anmälningar och aktualisering	17
Öppna insatser	20
Kontaktperson/-familj	21
Antal ungdomar med beslutad insats om särskilt kvalificerad kontaktperson enligt 3 kap.6 § SoL	22
Dygnetruntvård	22
Familjehemsvård	24
Barn och ungdomar med LVU-beslut	25
Unga lagöverträdare	25
Ungdomstjänst	26
Medling och brottsofferstöd	28
Ensamkommande barn och ungdomar som söker asyl	28
Nyttillkomna ensamkommande barn och ungdomar till Stockholms stad.....	28
Antal tecknade avtalsplatser med Migrationsverket	29
Missbruk	31
Alkohol- och narkotikaanvändning i Sverige	31
Användning av alkohol och narkotika bland ungdomar i Stockholms stad.....	32
Vuxna i Stockholm med missbruksproblem	33
Insatser	35
Biståndsbedömd öppenvård	35
Öppenvård som inte kräver biståndsbedömning	36
Institutionsvård enligt SoL.....	37
LVM-vård	37
Familjevård	38
Boendeinsatser	38
Försöks- och träningslägenheter	39
Samverkan.....	40
Utvecklingsarbete.....	40

Hemlöshet	42
Metodutveckling för att minska hemlösheten	43
Vrättningsförebyggande arbete	44
Kartläggning av barnfamiljer med osäkra boendeförhållanden	44
Socialpsykiatri	46
Målgruppsbeskrivning	46
Samverkan.....	48
Valfrihet	49
Syssetsättning	50
Boendestöd och boenden.....	52
Boendeformer 2010.....	52
Behov av boenden och utbyggnad	53
Funktionsnedsättning	54
Målgruppen	54
Verksamhetsområdet i siffror.....	55
Antal beslut enligt LSS, SoL och LASS	55
Aktuella ärenden enligt LSS	55
KBH	56
Ej verkställda beslut enligt LSS och SoL 2010.....	57
Behov av boenden och utbyggnad	58
Aktuella frågor 2010	58
Brukarundersökning	58
Valfrihet, LOV	59
Omfattning och kostnader för verksamheterna	60
Daglig verksamhet enligt LSS	61
Utredning, individuell planering, samverkan och samordning av insatser	62
Hälso- och sjukvård i gruppboende och daglig verksamhet	62
Kvinnofrid	63

Inledning

Socialnämnden arbetar för att stadens socialtjänst ska bedrivas utifrån likställighet, rättsäkerhet och med god kvalitet för medborgarna. Medborgarna ska få likvärdiga och lika tillgängliga insatser oavsett var i staden de bor. Nämnden upprättar riktlinjer för stadsdelsnämndernas olika verksamhetsområden, stödjer dem genom bl.a. utbildningar och seminarier samt medverkar till utvecklandet av en kunskapsbaserad socialtjänst. En annan viktig uppgift är att följa upp stadens socialtjänstverksamhet.

Nämnden gjorde för år 2009 en första socialtjänstrapport för att ge en samlad bild av läget inom delar av stadens socialtjänst. Föreliggande rapport är en uppföljning av denna och redovisar i huvudsak samma variabler för att möjliggöra jämförelser över tid. Statistikuppgifter är hämtade från stadens befintliga verksamhetssystem. Kvaliteten på inrapporterade uppgifter är relativt tillförlitlig, men variationer kan förekomma mellan dels olika verksamhetsområden, dels olika stadsdelsförvaltningar.

Inom vissa verksamhetsområden, t.ex. ekonomiskt bistånd, finns statistikuppgifter långt tillbaka i tiden, vilket gör det möjligt visa på trender. Inom andra områden finns inte så långa tidsserier.

Demografi

Det har varit en fortsatt stark befolkningstillväxt i Stockholms stad. Den sista december 2010 uppgick befolkningen till 847 073 personer, vilket innebär en ökning under 2010 med 17 656 personer. Ökningen är alltså fortsatt hög, men inte lika hög som förra årets rekordsiffror.

Även Sverige och Stockholms län har haft en fortsatt stark ökning. Sverige ökade sin befolkning med 74 888 personer och var vid årsskiftet 9 415 570 invånare. Stockholms län ökade sin befolkning med 35 161 personer och var vid årsskiftet 2 054 343 invånare.

Antalet födda i Stockholms stad slog nytt rekord, 13 896 barn föddes vilket är 629 fler än 2009. Så många barn har inte fötts i Stockholms stad sedan 1940-talet. 6 983 personer dog under året.

Både in och utflyttningen till Stockholm ökade under 2010. För inflyttningens del ökade inflyttningen från övriga Sverige medan invandringen minskade något. 62 069 personer flyttade in till Stockholm, varav 47 605 från övriga Sverige och 14 464 personer från utlandet. I motsatt riktning ökade både inrikes utflyttning och utvandring, vilket delvis har sin förklaring i att Skatteverket har fört en större grupp än normalt från att vara utan känd hemvist till att anses som utvandrare. 43 302 flyttade från Stockholm till övriga Sverige och 8025 utvandrade. Den totala utflyttningen var alltså 51 327 personer och det totala flyttnettot var 10742 person

Befolkningen fördelade sig på de 14 stadsdelsnämnderna enligt nedan.

Stadsdelsnämnd	Prognos befolkning 31 dec 2010
Rinkeby-Kista	45 691
Spånga-Tensta	37 675
Hässelby-Vällingby	65 239
Bromma	65 635
Kungsholmen	61 047
Norrmalm	66 812
Östermalm	65 528
Södermalm	121 655
Enskede-Årsta-Vantör	90 620
Skarpnäck	43 533
Farsta	50 750
Älvsjö	25 130
Hägersten-Liljeholmen	74 096
Skärholmen	33 662
Hela staden	847 073

Källa: USK

Ekonomiskt bistånd

Ekonomiskt bistånd består av två delar, försörjningsstöd och stöd till livsföringen i övrigt. I den senare delen ingår andra nödvändiga utgifter vid sidan av försörjningen, som exempelvis kostnader för barnomsorg, läkarvård, medicin, och tandvård. Utgångspunkten för biståndet är att tillförsäkra befolkningen en skälig levnadsnivå, vilken preciseras i riksnormen för försörjningsstöd och i stadens riktlinjer.

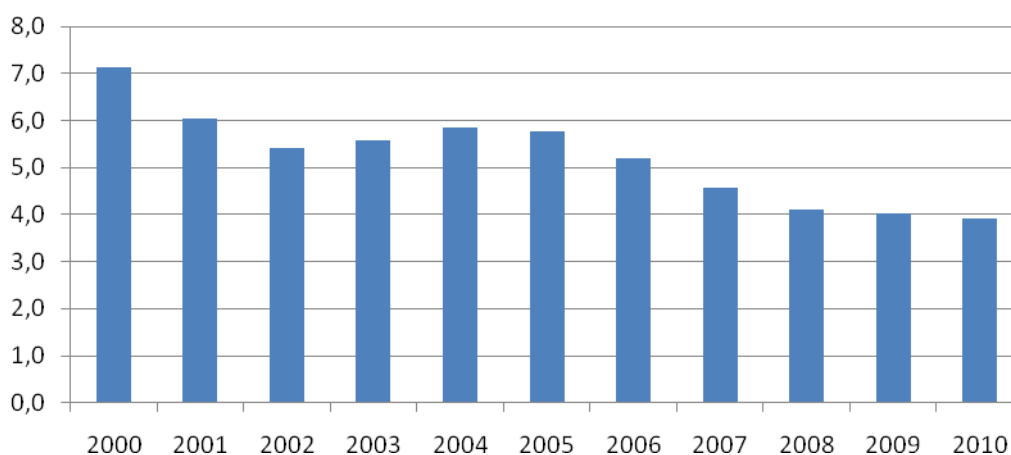
- 4 kap 3 § SoL Försörjningsstöd lämnas för skäliga kostnader för
1. livsmedel, kläder och skor, lek och fritid, förbrukningsvaror, hälsa och hygien samt dagstidning, telefon och radio- och TV-avgift. (riksnorm)
  2. boende, hushållsel, arbetsresor, hemförsäkring samt medlemskap i fackförening och arbetslöshetskassa.

Ekonomiskt bistånd utgör samhällets yttersta skyddsnet och kan beviljas om behovet inte kan tillgodoses på något annat sätt. I arbetet med ekonomiskt bistånd är huvuduppgiften att hjälpa personer så att de kan klara sin försörjning på egen hand. Den andra uppgiften är att ge försörjningsstöd till dess att självförsörjningsmålet är uppnått. Det är stadsdelsnämnderna och socialförvaltningen som ansvarar för bistånd till enskilda.

Behovet av ekonomiskt bistånd i Stockholms stad

Behovet av ekonomiskt bistånd påverkas främst av situationen på arbetsmarknaden. Även utvecklingen inom andra områden, såsom exempelvis integrations- och utbildningspolitiken samt hur sjuk- och arbetslöshetsförsäkringarna är utformade påverkar hur stor andel av befolkningen som har svårt att klara sin försörjning på egen hand.

Andel av befolkningen, vuxna och barn, som fått ekonomiskt bistånd någon gång under åren 2000-2010 (%)

Källa:USK

Antalet biståndsmottagare i staden har, sett över tid, minskat till en historiskt låg nivå. 2010 fick totalt 32 593 personer, vuxna och barn, någon gång ekonomiskt bistånd vilket utgör 3,8 procent av befolkningen. De senaste tre åren har nivån varit tämligen stabil, trots den konjunkturedgång som inleddes i landet under hösten 2008. Detta kan förklaras med att arbetsmarknaden i Stockholmsområdet har varit jämförelsevis fortsatt god, men sannolikt har det även påverkats av stadens tydliga krav på den enskildes medverkan till självförsörjning, tillgång till insatser på jobbtorgen samt förbättrade utredningsmetoder för att undvika utbetalningar till personer som inte har ett egentligt behov av ekonomiskt bistånd.

Befolkningens behov av ekonomiskt bistånd fördelar sig olika över staden beroende på befolkningssammansättningen. Särskilt markant är skillnaden mellan innerstaden och de ytterstadsområden där en stor andel befolkning har utländsk bakgrund, det vill säga är utländska medborgare eller svenska medborgare födda utrikes, och är relativt nyanlända i landet. I dessa områden består biståndshushållen även i större utsträckning av barnfamiljer vilket medför att hushållen i genomsnitt är större. Den genomsnittliga biståndstiden skiljer sig dock inte så mycket mot staden i övrigt.

Nyanlända flyktingar har särskilt svårt att komma i kontakt med arbetslivet och få arbete, och många nyanlända väljer att bosätta sig i de ytterstadsområden där det redan bor många landsmän. Det medför att det i dessa stadsdelar kontinuerligt tillkommer nya hushåll med behov av socialtjänstens insatser, då många av de nyanlända flyttar in under osäkra bostadsförhållanden och utan egen försörjning.

Behov av ekonomiskt bistånd - jämförelse mellan stadsdelsnämnderna

2010	Andel biståndsmottagare i befolkningen	Genomsnittlig biståndstid mån/år	Biståndsmottagare per hushåll	Andel utrikes födda i befolkningen
Rinkeby-Kista	11,8 %	7,7	2,09	56,1 %
Spånga-Tensta	10,5 %	7,6	2,17	38,5 %
Hässelby-Vällingby	5,5 %	7,3	1,98	25,8 %
Bromma	1,9 %	6,2	1,53	13,9 %
Kungsholmen	0,9 %	6,0	1,27	14,1 %
Norrmalm	0,9 %	5,8	1,25	15,4 %
Östermalm	0,7 %	5,9	1,24	16,7 %
Södermalm	1,6 %	6,6	1,27	13,6 %
Enskede-Årsta-Vantör	5,5 %	7,1	1,86	24,8 %
Skarpnäck	4,5 %	6,8	1,68	20,7 %
Farsta	5,3 %	7,0	1,69	22,8 %
Älvsjö	2,3 %	6,3	1,64	15,3 %
Hägersten-Liljeholmen	2,1 %	5,7	1,44	16,7 %
Skärholmen	8,7 %	6,9	2,05	47,1 %
Hela staden	3,9 %	6,9	1,77	22,1 %

Källa: USK

Kostnaden för ekonomiskt bistånd förändrades totalt sett endast marginellt under 2010 jämfört med 2009. I de flesta stadsdelsförvaltningar ökade antalet biståndshushåll något, men det handlar om tämligen små förändringar. Östermalm och Norrmalm ökade till exempel med ungefär 30 hushåll, Älvsjö med drygt 40 och Farsta med nära 90. I några av stadsdelsförvaltningarna minskade istället antalet

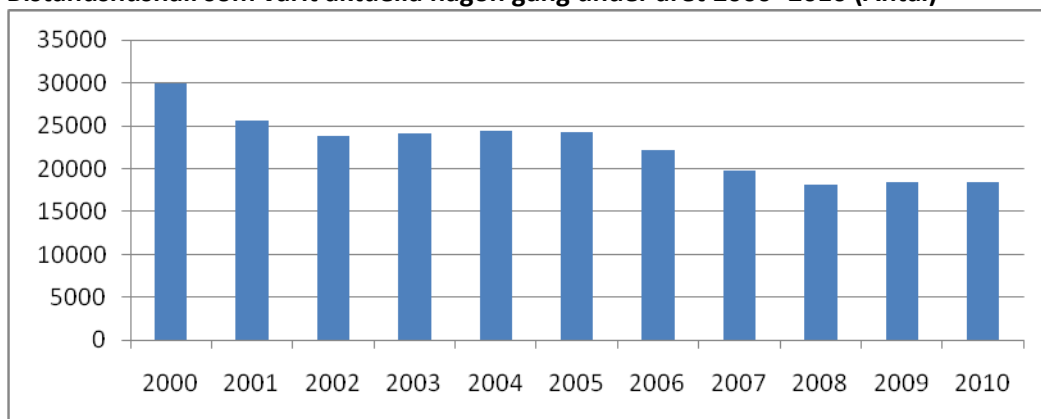

biståndshushåll. Den största minskningen skedde i Rinkeby-Kista med över 160 hushåll. Därefter följde Enskede-Årsta som minskade med drygt 80 hushåll.

Biståndshushållen

Efter att antalet biståndshushåll minskat under högkonjunkturen 2005 till 2008 vände trenden något uppåt igen 2009. Under 2010 fick 18 440 hushåll i staden bistånd, vilket innebär att det minskat något igen, med cirka 30 hushåll (0,2 %) jämfört med 2009. Minskningen av antalet bidrog till att dämpa den kostnadsökning som ändå skedde. Den genomsnittliga hushållsstorleken har även den gått ned något, från 1,80 personer till 1,77 sedan 2009.

Biståndshushåll som varit aktuella någon gång under året 2000 -2010 (Antal)

Källa: USK

I genomsnitt fick hushållen bistånd under något längre tid 2010 än under 2009. Från ett genomsnitt på 6,8 gick det upp till 6,9 månader. I ett längre perspektiv har biståndstiderna ökat relativt kontinuerligt och är nu den högsta som uppmätts i staden sedan mätningarna började 1980. Hushåll med långa biståndstider har dominerat sedan 1997. Tidigare var förhållandet det omvända. 2010 fick nära 40 % bistånd i 10-12 månader medan endast 24 % fick bistånd i 1-2 månader. Ekonomiskt bistånd har därmed kommit att vara långt ifrån det tillfälliga komplement till försörjning det är avsett att vara.

Långa biståndstider ger höga årskostnader. År 2010 gick 70 % av kostnaden för ekonomiskt bistånd till de 40 % av hushållen som hade långa biståndstider. Ungefär 4 % av kostnaden 2010 gick till de 24 % av hushållen som hade kort biståndstid. Det är ett förhållande som varit relativt oförändrat sedan 1997. 1990 gick drygt 50 % av kostnaden till de 20 % av hushållen som hade långvarigt behov och 9 procent av kostnaden till de 45 % som hade kortvariga behov.

Biståndshushållens sammansättning 2010

Hushållstyp	Andel av hushållen
Ensam man utan barn	39,0 %
Ensam kvinna utan barn	24,2 %
Par utan barn	3,7 %
Ensam man med barn	4,8 %
Ensam kvinna med barn	16,1 %
Par med barn	10,3 %
Dödsbo	1,9 %

Källa: USK

Hushåll utan barn utgör drygt 2/3 av biståndshushållen. Av tradition är ensamstående män i arbetsför ålder den enskilt största gruppen som har behov av bistånd. Bland hushållen med barn är ensamma kvinnor med barn den största hushållstypen. I förhållande till sin andel av befolkningen är ensamstående kvinnor med barn den procentuellt största gruppen med behov av bistånd.

Biståndsmottagarnas åldersfördelning 2010

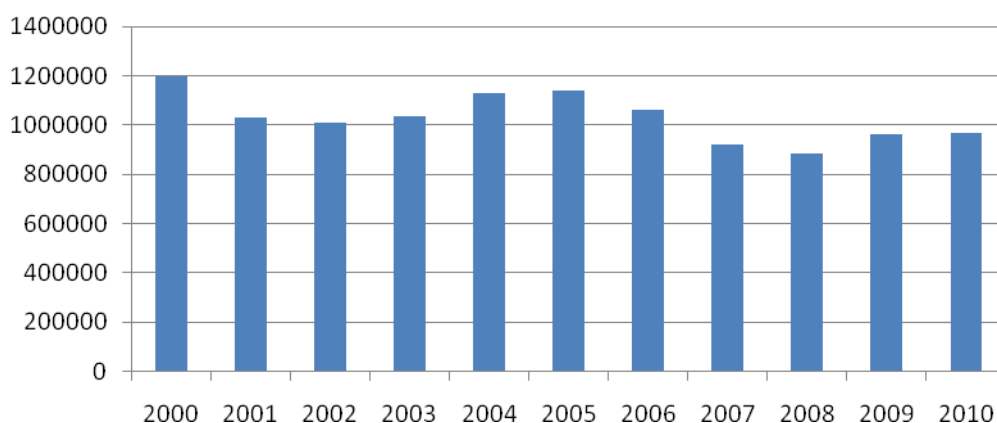
Barn	18-24 år	25-29 år	30-39 år	40-64 år	65 år och äldre
36 %	9 %	7 %	15 %	31 %	2 %

Källa: USK

Andelen barn har fortsatt minska och under 2010 utgjorde de 36 % av biståndsmottagarna. Det är en skillnad med 1 procent jämfört med 2009. Ungdomar 18-20 år ingår med hänsyn till föräldrarnas försörjningsskyldighet i föräldrarnas hushåll så länge de går i gymnasieskolan. Ungdomar som fyllt 18 år och avslutat sina gymnasiestudier betraktas som vuxna med eget hushåll. Biståndsmottagare som är 65 år och äldre utgör sedan äldreförsörjningsstödet hos försäkringskassan infördes i januari 2003 en mycket liten andel som i första hand ansöker om bistånd utöver försörjningsstödet, såsom exempelvis till glasögon, tandvård och flyttkostnad.

Kostnader för ekonomiskt bistånd

Kostnad för utgivet ekonomiskt bistånd 2000 - 2010, löpande priser (mkr)

Källa: USK

En mängd faktorer påverkar naturligtvis kostnaderna för ekonomiskt bistånd, som inflationen, antalet biståndsmottagare, medelbidrag per person, hushållstorlek och hur länge var och en av dessa har behov av bistånd. Antalet biståndshushåll påverkas i sin tur av till exempel befolkningsutvecklingen, konjunkturen, arbetsmetoder och bedömningar. Medelbidraget per person påverkas av normförändringar/inflation, hushållens inkomster och utgifter, handläggningsrutiner, pris- och hyresutveckling. Värt att observera är att prisutvecklingen i staden ofta ligger högre än inflationen i landet.

Under 2010 förändrades inte kostnaden för ekonomiskt bistånd särskilt mycket jämfört med 2009. Det skedde ingen normhöjning för 2010 (grundat på KPI-för-

ändringen mellan 2008 och 2009, då det också var deflation). Hyreskostnaderna ökade dock med ungefär 2 %, vilket påverkade kostnaderna för försörjningsstödet.

Medelbidraget per hushåll var 7 550 kr under 2010, vilket var en minskning med 0,6 %, i förhållande till 2009. Detta berodde på att den genomsnittliga hushållstorleken minskade och det dämpade kostnadsökningen för ekonomiskt bistånd med 10 mnkr jämfört med om det hade varit oförändrat.

Sammanfattningsvis förklaras kostnadsförändringen i staden, + 0,2 procent, mellan 2009 och 2010 av:

	Förändring i mnkr	Förändring i % - enheter
Längre biståndstid	9,2	1,0
Högre medelbidrag per person	10,0	1,0
<i>Motverkades av</i>		
Färre biståndshushåll	- 1,7	-0,2
Mindre hushållstorlek	-15,19	-1,6
Synergieffekt		
Summa	1,5	0,2

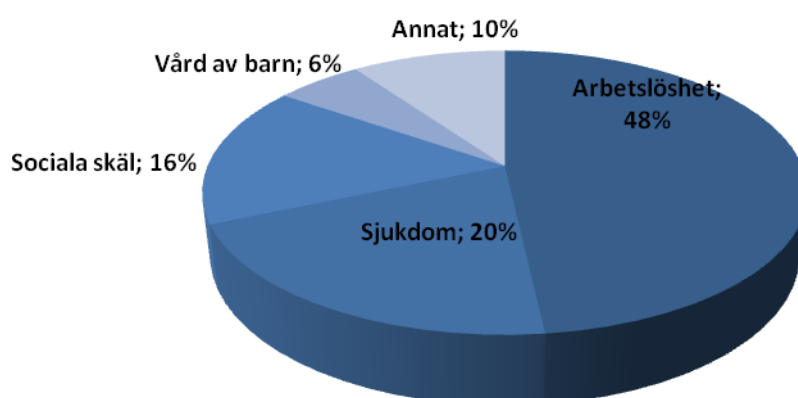
Källa: USK

När en motsvarande beräkning görs för respektive stadsdelsförvaltning framkommer något olika förklaringar till kostnadsförändringarna. Det beror bland annat på stadsdelsområdenas sinsemellan olika befolkningsstrukturer.

Hinder för egen försörjning

Försörjningshindren kan delas in i tre dominerande huvudkategorier; arbetslöshet, sjukdom samt sociala skäl. Indelningen har en koppling till vilka insatser som är lämpliga för att undanröja den sökandes hinder för självförsörjning. Den fjärde största orsaken är vård av barn under dess första år, där anledningen antingen är otillräcklig föräldrapenning eller att man sökt och väntar på barnomsorgsplats.

Försörjningshinder - fördelningen på kategorier, 2010

Källa: USK

I jämförelse med 2009 är det främst i gruppen arbetslösa som ökat något, med 182 personer, under 2010. Även sociala skäl har ökat något medan antalet med sjukdom som skäl minskade med 189 personer.

Arbetslöshet

De flesta som har behov av försörjningsstöd saknar ett arbete. De som är arbetsföra och oförhindrade att börja arbeta direkt tillhör kategorin arbetslösa. Kategorin rymmer personer med otillräcklig eller ingen arbetslöshetsersättning, med otillräcklig ersättning av aktivitetsstöd samt flyktingar som av något skäl inte erhållit introduktionsersättning inom introduktionsperioden. Personer som är arbetslösa ska aktivt söka arbete och göra det som krävs för att kunna få ett arbete. Arbetslösa hänvisas som regel till stadens jobbtorg för stöd och insatser. Enligt Jobbtorg Stockholms verksamhetsberättelse 2010 har stadsdelsnämnderna hänvisat 7 761 personer till jobbtorgen. Av dessa har 27 procent valt att inte gå dit, vilket i normalfallet innebär att de inte heller haft rätt till försörjningsstöd. År 2009 anmälades nära 9 800 personer till jobbtorgen. Nedgången förklaras delvis av att långtidsarbetslösa som varit berättigade till heldagsaktivitet inom arbetsförmedlingens jobb- och utvecklingsgaranti under 2010 istället fått insats inom arbetsförmedlingen.

Sjukdom

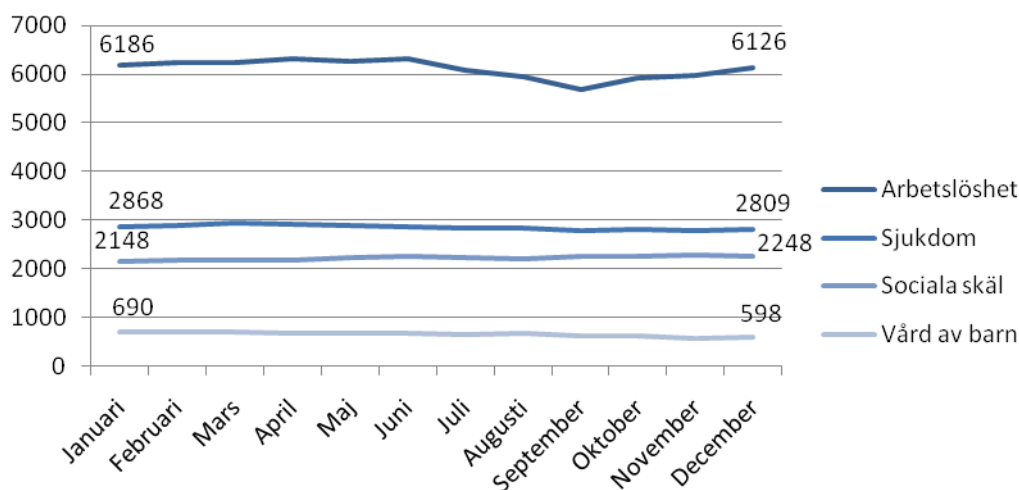
När det gäller kategorin som på grund av sjukdom har behov av försörjningsstöd består den av en grupp som bedömts ha varaktigt nedsatt arbetsförmåga men som har otillräcklig sjuk- eller aktivitetsersättning och därför behöver kompletterande försörjningsstöd. En annan grupp är de sjukskrivna, det vill säga personer med läkarutlåtande som styrker nedsatt arbetsförmåga som inte har kvalificerat sig för sjukpenning eller som har låg sjukpenning. I arbetet med personer som söker försörjningsstöd på grund av att de av hälsoskäl inte anser sig kunna arbeta är det inte sjukdomen i sig som ska bedömas utan arbetsförmågan, och för detta krävs nära samverkan med konsultläkare, vårdcentraler, psykiatrimottagningar, arbetsförmedlingen och försäkringskassan.

Det finns också personer som fått sin sjukpenning eller sjukersättning indragen på grund av att försäkringskassan bedömt att de har arbetsförmåga, och dessa hänvisas i första hand till stadens jobbtorg för stöd och insatser att komma ut på arbetsmarknaden igen.

Sociala eller medicinska hinder

Personer som av socialtjänsten bedöms som att de av sociala eller medicinska skäl är förhindrade att arbeta har ofta behov av insatser från andra enheter inom socialtjänsten eller från sjukvården. Skälen kan exempelvis vara ett allvarligt missbruk, psykisk ohälsa eller en plötslig krissituation.

Försörjningshindrens utveckling 2010

Källa: USK

I staden steg arbetslösheten i dämpad takt till och med i juli 2010. Biståndstagandet ökade också i mycket svagt under samma period. Därefter gick både arbetslösheten och biståndstagandet ned något. 2010 var arbetslösheten den största biståndskostnaden, men den var ändå något lägre än 2009.

En jämförelse av kostnader för biståndstagare i olika kategorier visar att årskostnaden per arbetslös person (35 700 kronor) är lägre än för dem med sociala skäl och de sjukskrivna. Den lägre kostnaden beror bland annat på att biståndstiden för arbetslöshet är något kortare än för gruppen med sociala skäl och sjukskrivna.

Ändamål med biståndet

De totala kostnaderna för utbetalt bistånd uppgick 2010 till 966 mnkr och 89,7 procent (867 mnkr) utgörs av försörjningsstöd.

Försörjningsstödet andel av det totala ekonomiskt biståndet 2004-2010

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Försörjningsstöd	86,5%	87,9%	88,8%	89,0%	89,1%	90,2%	89,7 %
Övrigt ekonomiskt bistånd	13,5%	12,1%	11,2%	11,0%	10,9%	9,8 %	10,3 %

Källa: USK

Försörjningsstödet andel av det totala ekonomiska biståndet har ökat de senaste åren samtidigt som bistånd utöver norm till livsföringen i övrigt har minskat. Nedan följer en jämförelse av kostnaderna för de vanligaste ändamålen utöver försörjningsstödet samt hur många hushåll som erhållit respektive ändamål.

Övrigt ekonomiskt bistånd 2004 resp. 2010

Ändamål	Summa i tkr		Antal hushåll	
	2004	2010	2004	2010
Extra bidrag, t.ex. extra matpengar	13 104	3 455	3 585	1 180
Läkarvård	7 066	6 371	8 905	7 971
Medicinkostnad	10 049	9 135	9 471	8 822
Tandvård	24 773	15 222	7 060	4 718
Boendekostnad härbärke	6 240	5 999	686	495
Boendekostnad vandrarhem	5 832	5 918	342	295
Boendekostnad hotell	25 860	14 706	604	438
Hemutrustning	9 897	5 447	1 904	1 113
Begravningskostnader	5 182	3 456	533	423
Skuldsanering hyror	6 383	6 665	687	558

Källa: USK

Sedan 2004 har en minskning skett avseende alla redovisade ändamål både gällande kostnader och antalet hushåll. Den minsta förändringen har skett när det gäller bistånd till läkarvårds- och medicinkostnad vilket är ändamål som i princip alltid beviljas om hushållet är berättigat till försörjningsstöd. Kostnaderna för logi minskade stadigt under flera års tid, men under 2010 ökade de svagt.

Avslutsorsaker 2010

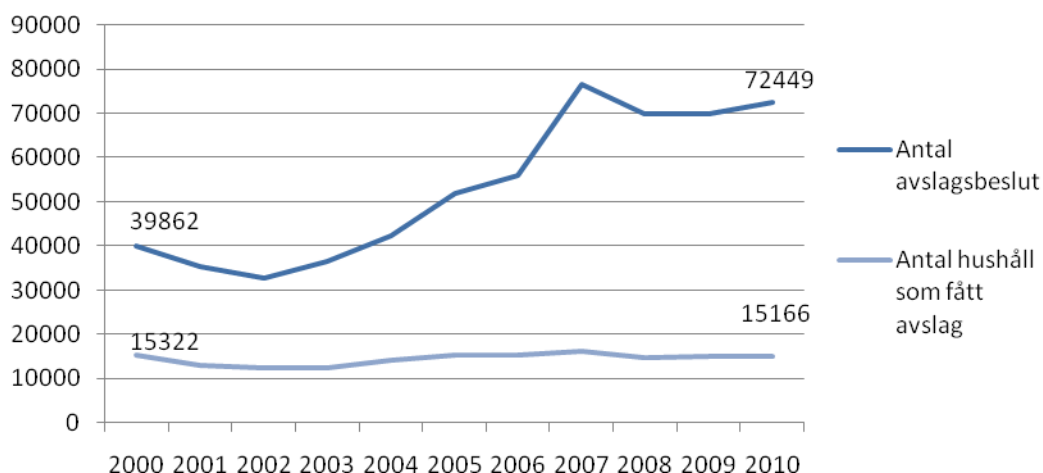
Avslutsorsak	Ensamstående utan barn	Ensamstående med barn	Par utan barn	Par med barn
Börjat arbeta	30 %	28 %	30 %	41 %
Börjat studera	8 %	10 %	5 %	6 %
Beviljats sjuk-/akt.ers/pens/äldref	9 %	4 %	14 %	1 %
Beviljats A-kassa/Alfa/akt.stöd	2 %	4 %	2 %	3 %
Beviljats annan ersättning	4 %	8 %	2 %	5 %
Flyttat från stadsdelen	10 %	11 %	13 %	7 %
Övrigt/okänt	37 %	35 %	34 %	37 %
Totalt	100 %	100 %	100 %	100 %

Källa: USK

Totalt avslutades 6354 ärenden under 2010 vilket är nästan exakt lika många som 2009. Den största andelen avslutades till arbete, och det gällde i synnerhet gruppen par med barn. De övriga stora kategorierna är studier och flytt.

Andelen med okänd orsak är stor vilket beror på att det inte finns någon skyldighet att rapportera varför man inte längre ansöker om bistånd.

Antal hushåll som fått avslag under åren 2006 - 2010

Källa: USK

Sett under tioårsperiod har antalet avslag ökat. Antalet hushåll som fått avslag har däremot legat tämligen stabilt vilket innebär att dessa hushåll fått fler avslag vardera. Även avslagsskälerna har förändrats under åren. Det är nu avsevärt färre som får avslag på grund av att deras behov kan täckas av andra bidrag än ekonomiskt bistånd, vilket kan hänga samman med att det till exempel blivit svårare att få olika bidrag från försäkringskassan. De två avslagsorsaker som ökat mest är ”ej behov enligt SoL kap 4 1§” och ”behovet tillgodoses av egna inkomster”. Det förstnämnda kan tyda på att stadsdelsförvaltningarna blivit striktare i bedömningarna när det gäller beviljande av bistånd utöver försörjningsstödet. Att fler bedöms få sitt behov tillgodosett av egna inkomster kan bero på noggrannare utredningar och ett utvecklat arbete i fråga om förebyggande av felaktiga utbetalningar.

Arbete mot felaktiga utbetalningar

Staden har sedan 2008 ett aktivt arbete mot felaktiga utbetalningar och bidragsbrott. Arbetet har bedrivits inom FUT-projektet (FUT = felaktig utbetalning) som har haft det samordnade ansvaret och genom lokala FUT-utredare på varje förvaltning.

Inriktningen för stadens arbete mot felaktiga utbetalningar är att det ska vara rätt från början. Fel ska så långt det är möjligt förebyggas genom noggranna kontroller och förbättrad information till de som ansöker om ekonomiskt bistånd och introduktionsersättning. Om fel ändå uppstår ska pengarna alltid återkrävas. Om felen är medvetna för att få ut mer bistånd än vad som annars skulle ha betalats ut, ska polisanmälan göras.

Enligt stadens riktlinjer ska arbetet med ekonomiskt bistånd bedrivas rättssäkert och i uppdraget ingår att aktivt arbeta för att motverka felaktiga utbetalningar av ekonomiskt bistånd genom noggrannhet vid handläggningen. Handläggningen ska präglas av tydlig information, grundliga kontroller och korrekt dokumentation och registrering i paraplysystemet.

Under 2010 har arbetet inom FUT-projektet haft två inriktningar dels verksamhetsstöd för FUT-utredarna och dels utbildningsinsatsning för handläggarna av ekonomiskt bistånd i handläggningsmetoder, dokumentation och sekretess. Utöver sker en pågående samverkan med övriga myndigheter i olika former.

För 2010 fattades 299 återkravsbeslut gällande felaktigt utbetalt ekonomiskt bistånd till en summa av 8 116 220 kr och det gjordes 97 brottsanmälningar. Under året blev det 14 fällande domar med ett tilldömt skadestånd på totalt 788 310 kr. Flera slutar ansökan om ekonomiskt bistånd i samband med att en FUT-utredning inleds. För att få en uppfattning om den ekonomiska vinsten när personer slutar ansöka har en modell för inbesparat belopp tagits fram. Inbesparat belopp avser när en person slutar ansöka om ekonomiskt bistånd i anslutning till FUT-upptäckten alternativt när FUT-upptäckten föranleder att biståndet sänks. Den ekonomiska vinsten för 2010 enligt denna modell var 5 625 000 kr.

Barn och ungdom

Stadsdelsnämndernas ansvar

Socialnämnden (stadsdelsnämnden) är det samhällsorgan som i lag ålagts ett särskilt ansvar för barns uppväxtvillkor och för skydd och stöd till barn och ungdomar i utsatta livssituationer. Socialnämndens barn- och ungdomsverksamhet förutsätts omfatta såväl preventiva som avhjälpanande insatser. Kommunens socialtjänst ska verka för att undanröja sådana missförhållanden i barns miljö, som kan innebära risk för skadlig påverkan på den personliga och sociala utvecklingen. Ansvaret omfattar bl.a. skydd, vård, stöd och psykosocial behandling av utsatta barn och ungdomar i enlighet med lagstiftningen i SoL, FB, LVU och LSS.

Socialtjänstens uppmärksamhet ska i första hand riktas till barn (under 18 år) som far illa eller riskerar att fara illa på grund av förhållandena i hemmet eller sitt eget beteende (prop. 2002/03:53 Stärkt skydd för barn i utsatta situationer). Socialnämndens yttersta ansvar att förhindra att barn utvecklas ogynnsamt framtar inte andra myndigheter – förskolan, skolan och hälso- och sjukvården, att inom ramen för sina ålägganden svara för verksamheter som syftar till att främja personlig och social utveckling hos barn och morverka social utslagning och marginalisering. Samhällets särskilda skyddsansvar för utsatta barn förutsätter nära samverkan mellan myndigheter och organisationer (5 kap 1a § SoL, 1 kap. 2a§ SkoLL, 2f § HSL, 2 kap 1a § och 2 § LYHS).

Anmälningar och aktualisering

En förutsättning för att socialtjänsten ska kunna ingripa till barns stöd och skydd och utreda deras behov är att socialtjänsten får vetskap om förhållanden som kan innebära en risk för ogynnsam utveckling. Kännedom om missförhållanden erhålls främst genom anmälningar som kommer från andra myndigheter och organisationer och från enskilda. Ansökningar från barn och deras familjer ska alltid föranleda utredning och är inte medräknade nedan.

Totalt inkom 12 246 anmälningar till stadsdelsförvaltningarna enligt 14 kap. 1§ Socialtjänstlagen (SoL) under år 2010. Flera anmälningar kan ha inkommit på varje enskilt barn eller ungdom. Motsvarande antal för år 2009 var 11 129 anmälningar.

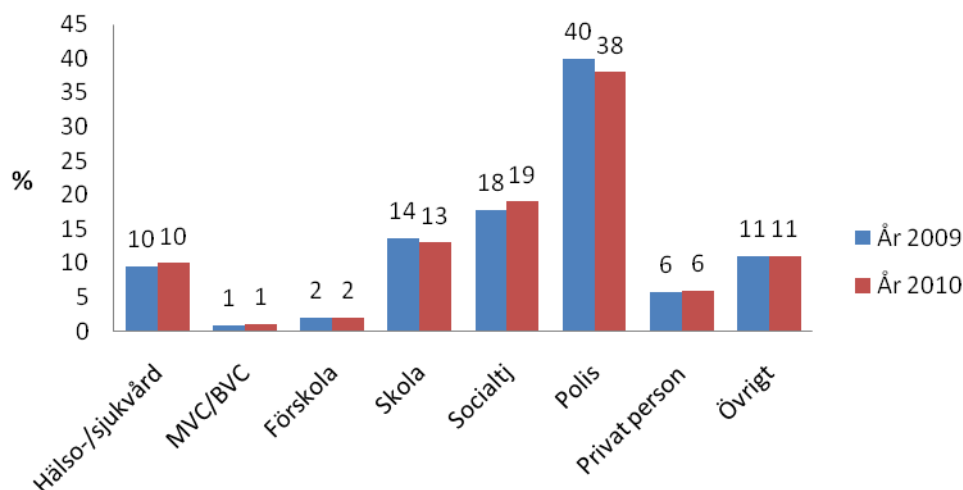
Av de inkomna anmälningarna under år 2009 aktualiserades 46 procent (5 075). År 2010 ledde 5704 anmälningar till att en utredning inleddes enligt 11 kap. 1, 2 §§ SoL och motsvarade 47 procent av totala antalet anmälningar.

Antal inkomna anmälningar och av dessa inledda utredningar enligt 11 kap 1 och 2 §§ SoL per stadsdelsnämnd under 2010

Stadsdelsnämnd	Antal invånare 0-20 år	Antal inkomna anmälningar	Antal inledda utr.	Andel inledda utredningar %	Antal inledda utr. Flickor	Antal inledda utr. Pojkar
Rinkeby-Kista	12366	1494	671	44,9	322	348
Spånga-Tensta	11773	711	287	40,4	140	147
Hässelby-Vällingby	17292	1765	851	48,2	388	463
Bromma	16432	869	452	52,0	245	207
Kungsholmen	8643	369	157	42,5	74	83
Norrmalm	11225	380	160	42,1	78	82
Östermalm	10528	306	137	44,8	74	63
Södermalm	20942	892	330	37,0	155	175
Enskede-Årsta-Vantör	20272	1890	964	51,0	457	507
Skarpnäck	10240	804	307	38,2	150	157
Farsta	11264	637	266	41,8	110	156
Älvsjö	7156	306	132	43,1	87	45
Hägersten-Liljeholmen	14504	1053	594	56,4	296	298
Skärholmen	9088	770	396	51,4	194	202
Hela staden	181722	12246	5704	46,6	2770	2933

Källa: Paraplysystemet

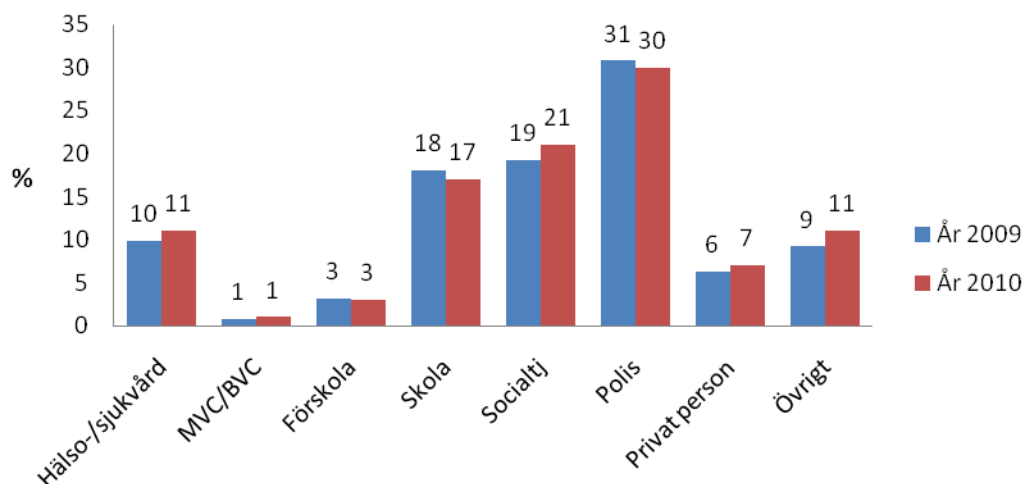
Andel anmälningar per kategori uppgiftslämnare av totalt inkomna anmälningar

Källa: Paraplysystemet

Flest antal anmälningar inkom från polisen under år 2010 och utgjorde 38 procent av alla anmälningar. Anmälningar från mödravårds- och barnavårdscentraler utgör fortfarande en mycket liten del av det totala antalet anmälningarna. Andelen inkomna anmälningar per kategori uppgiftslämnare som sedan har lett till en aktualisering har i princip varit samma under åren 2009 och 2010 (se diagrammet nedan).

Andel aktualiseringar per kategori uppgiftslämnare av inkomna anmälningar från respektive kategori

Källa: Paraplysystemet

Andel anmälningar som ledde till utredning, i relation till befolkningen i respektive åldersgrupp (procent)

Stadsdelsnämnd	0-5 år	6-11 år	12-14 år	15-17 år	18-20 år	Samtliga
Rinkeby-Kista	3,4	4,3	8,5	13,4	1,3	5,4
Spånga-Tensta	1,6	2,6	3,2	4,6	1,0	2,4
Hässelby-Vällingby	3,6	4,2	6,5	10,7	1,5	4,9
Bromma	1,8	2,2	4,6	5,8	1,3	2,8
Kungsholmen	0,9	1,4	4,2	6,8	0,6	1,8
Norrmalm	1,1	1,6	2,5	2,8	0,2	1,4
Östermalm	0,9	1,7	1,5	2,4	0,6	1,3
Södermalm	0,6	1,4	2,3	5,0	0,7	1,6
EnskedeÅrsta-Vantör	4,4	4,2	7,2	8,9	0,9	4,8
Skarpnäck	1,8	2,9	3,1	7,6	1,7	3,0
Farsta	1,6	1,9	3,3	5,5	0,8	2,4
Älvsjö	0,9	2,0	5,0	2,3	0,5	1,8
Hägersten-Liljeholmen	2,1	2,9	9,9	11,1	1,7	4,1
Skärholmen	4,2	5,1	5,9	5,4	1,2	4,4
Hela staden	2,1	2,8	5,1	7,0	1,0	3,1

Källa: Paraplysystemet

Av de anmälningar som leder till utredning utgör de mindre barnen en låg andel och ungdomar mellan 15 och 17 år den högsta andelen vilket även var fallet under 2009. Det finns dessutom variationer mellan stadsdelarna när det gäller hur hög andel av barn i olika åldersgrupper som utreds. Skillnader mellan stadsdelarna när det gäller social belastning kan vara en förklaring till dessa skillnader.

Andel inledda utredningar i olika åldersgrupper (procent)

Uppgiftslämnare	0-5 år	6-11 år	12-14 år	15-17 år	18-20 år
Hälso-/sjukvård	15,3	10,1	8,4	8,5	10,3
Mödra-/barnhälsovård	3,5	0,5	0,1	0	0,7
Förskola	10,1	3,1	0,2	0	0
Skola/skolbarnsomsorg	2,9	27	26,4	14,5	11
Socialtjänst	25,1	19,3	17,6	20,9	20,6
Polis	20,8	19,9	33,5	39,8	38,1
Privatperson	10,5	8,6	5,2	4,5	6

Källa: Paraplysystemet

Ovanstående tabell visar andelen aktualiserade barn och ungdomar i olika åldersgrupper, relaterat till de vanligaste uppgiftslämnarna. Anmälningar från polisen medför oftast att en utredning inleds.

Antal faktiska anmälningar från polisen som rörde barn under 10 år 2010 (2009 års siffror i parentes)

Stadsdelsnämnd	2010	2009
Rinkeby-Kista	66	72
Spånga-Tensta	20	23
Hässelby-Vällingby	76	78
Bromma	31	24
Kungsholmen	2	9
Norrmalm	28	6
Östermalm	10	9
Södermalm	9	13
Enskede-Årsta-Vantör	111	96
Skarpnäck	22	18
Farsta	0	29
Hägersten-Liljeholmen	37	15
Älvsjö	15	10
Skärholmen	60	25
Hela staden	487	427

Källa: Paraplysystemet

Även i dessa sammanhang är det några stadsdelsförvaltningar som utmärker sig. Dessa anmälningar är med några få undantag brott mot barn eller situationer där barn har bevittnat våld eller befunnit sig i riskfyllda situationer. En annan orsak till variationerna kan vara hur samverkan med polismyndigheten fungerar lokalt.

Öppna insatser

En jämförelse under tidsperioden 2005 till 2010 visar att antalet barn och ungdomar med beslutade öppenvårdsinsatser har ökat under åren. Detta är en tendens som gäller hela Sverige. Många öppna insatser erbjuds dessutom som rådgivande

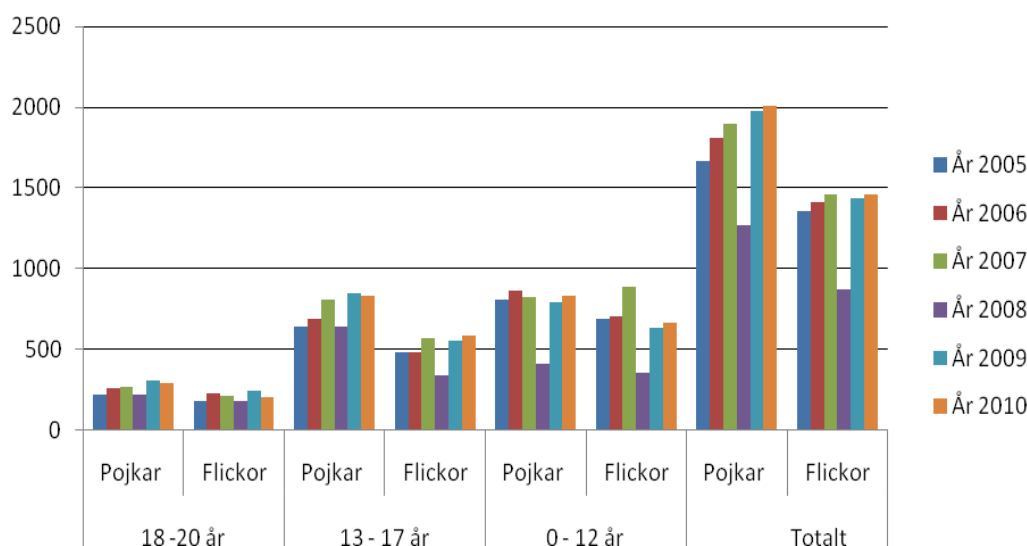
verksamhet, vilket inte redovisas i denna rapport (t.ex. ungdomsmottagningar och olika stödgruppsverksamheter).

Antal beslutade öppenvårdsinsatser enligt 4 kap. 1§ SoL under åren 2005 t.o.m. år 2010

År	Pojkar	Flickor	Alla
2005	1667	1353	3020
2006	1807	1415	3222
2007	1896	1460	3356
2008	1267	872	2139
2009	1975	1435	3410
2010	2005	1461	3466

Källa: Paraplysystemet

Beslutade öppenvårdsinsatser enligt 4 kap. 1 § SoL under åren 2005 t.o.m. år 2010 fördelat på olika åldersgrupper

Källa: Paraplysystemet

Sammanställningen visar att fler pojkar än flickor beviljas öppenvårdsinsatser oavsett ålder och är mest omfattande i åldersgrupperna 0-12 år och 13-17 år.

Kontaktperson/-familj

Den vanligaste biståndsbedömda insatsen är förordnandet av en kontaktperson/-familj. Insatsen är ett lekmanuppdrag och syftet är att stödja barnet/ungdomen eller dess föräldrar. Tendensen under de senaste 5 åren är att insatsen minskar i omfattning från 41 procent beviljade insatser år 2005 till 29 procent beviljade insatser år 2010.

Andel beviljad insats i form av kontaktperson/-familj enligt 4 kap. 1 § SoL

År	18-20 år	13-17 år	0-12 år	Totalt
2005	31 %	34 %	48 %	41 %
2006	26 %	34 %	41 %	36 %
2007	23 %	29 %	37 %	34 %
2008	31 %	40 %	75 %	51 %
2009	24 %	30 %	39 %	33 %
2010	28 %	26 %	32 %	29 %

Källa: Paraplysystemet

Antal ungdomar med beslutad insats om särskilt kvalificerad kontaktperson enligt 3 kap.6 § SoL

En ny insatskategori tillkom år 2007 genom en lagändring och riktar sig till barn och ungdomar med behov av särskilt stöd p. g. a. risk för att utveckla eller som har beteendeproblematik. Insatsen kan också beslutas enligt 22 § LVU. Bestämmelserna innebär att en särskild kvalificerad kontaktperson ska kunna utses för unga som har behov av särskilt stöd och särskild vägledning för att motverka missbruk, brottslig verksamhet eller något annat socialt nedbrytande beteende. Beslut med insatsen ökar. Under år 2008 var det 22 ungdomar som beviljades insatsen och år 2010 fick 56 ungdomar insatsen. Insatsen beviljas huvudsakligen till pojkar.

Dygnetruntvård

Antal barn och ungdomar som var placerade 2007, 2009 och 2010

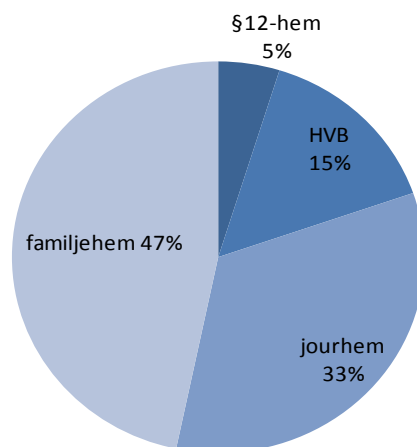
År	Totalt	HVB (inkl § 12)	Jourhem	Familjehem
2007	1660	385	454	822
2009	1829	420	515	894
2010	1643	342	557	775

Källa: Paraplysystemet

Stadsdelsförvaltning	§12	HVB	Jourhem	Familjehem	Totalt
Rinkeby-Kista	15	42	105	125	287
Spånga-Tensta	14	28	31	89	162
Hässelby-Vällingby	7	28	60	80	175
Bromma	4	11	25	39	79
Kungsholmen	1	20	10	19	50
Norrmalm	5	18	9	8	40
Östermalm	2	7	5	23	37
Södermalm	6	14	42	78	140
Enskede-Årsta-Vantör	14	16	74	77	150
Skarpnäck	7	10	33	41	91
Farsta	6	19	46	39	110
Älvsjö	1	4	20	30	55
Hägersten-Liljeholmen	5	11	43	69	128
Skärholmen	8	19	54	58	139
Hela staden	95	247	557	775	1 643

Källa: Paraplysystemet

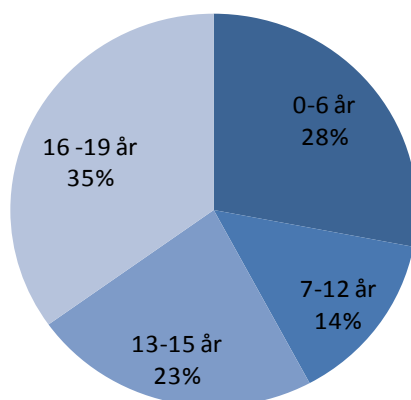
Fördelning av barn och unga i olika former av dygnet-runt-vård 2010

Källa: Paraplysystemet

Antal barn och ungdomar i åldersgruppen 0 - 19 år i dygnsvård har minskat jämfört med 2009, särskilt antalet ungdomar som placerats i HVB. Den kategori av heldygnsvård som ökat är antalet barn och ungdomar i jourhem som var 557 jämfört med 515 under 2009. Antalet familjehemsplacerade barn och ungdomar har gått ner. Det totala antalet barn och ungdomar 0-19 år i heldygnsvård var 1643 under 2010, under 2009 var antalet 1829. Antalet barn och unga i HVB (inklusive §12-hem) har minskat och var 342 stycken jämfört med 420 under 2009.

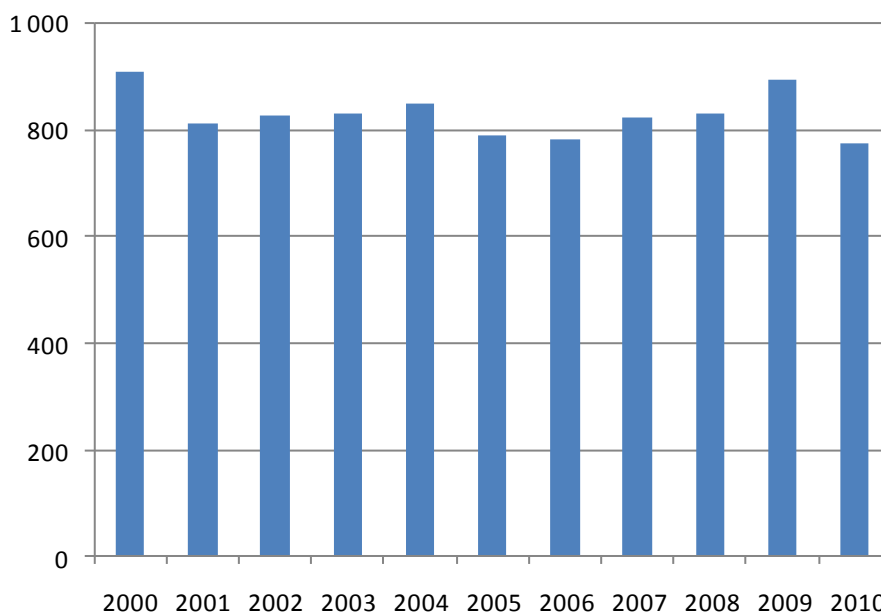
Åldersfördelningen för barn och unga i jourhem:

Källa: Paraplysystemet

Familjehemsvård

Under 2010 fattades det 225 nya beslut om vård i familjehem, av dem rörde 56 beslut ungdomar över 18 år. Flertalet av dessa är i realiteten en förlängning av en placering som pågått men som omvandlas till ett biståndsbeslut i en egen akt när ungdomen fyllt 18 år. Ca 40% av barnen var placerade i ett närstående hem. Antalet familjehemsplacerade barn har under en tioårsperiod varierat enligt nedan.

Källa: Paraplysystemet

Majoriteten av de familjehemsplacerade barnen och ungdomarna är tonåringar, andelen barn under 12 år var under 2010 en tredjedel (29%) av det totala antalet

familjehemsplacerade barn t.o.m. 18 år. En ökning av andelen yngre barn har skett sedan år 2007 då andelen var 22 procent.

Antal vårdnadsöverflyttningar till familjehemsföräldrar

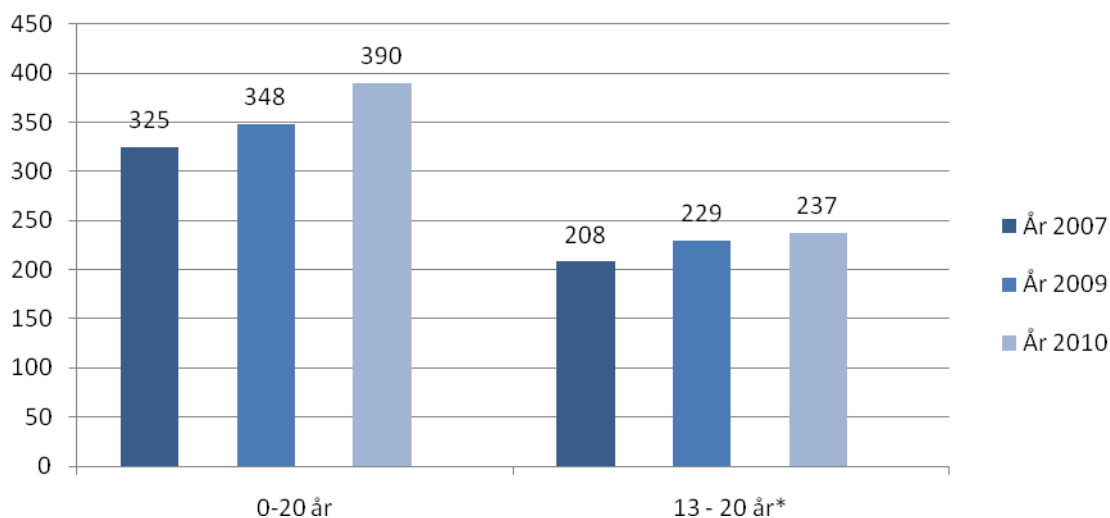
Vårdnadsöverflyttningar	Antal
År 2008	23
År 2009	36
År 2010	18

Källa: Paraplysystemet

Barn och ungdomar med LVU-beslut

Totalt hade 390 barn och ungdomar något form av beslut enligt lagen om särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU) under år 2010. Motsvarande antal var 348 under år 2009. Åldersgruppen 12 -20 år har utgjort mellan 60 – 65 procent av gruppen barn och ungdomar med LVU-beslut under åren 2007 – 2010. Respektive andel flickor och pojkar med beslut enligt LVU har varit relativt konstant under de senaste åren – ca 47 procent flickor och 53 procent pojkar – och utgjorde i absoluta tal 166 flickor/182 pojkar år 2009 samt 183 flickor/207pojkar år 2010

Antal barn och ungdomar med LVU-beslut under åren 2007, 2009 och 2010.

Källa: Paraplysystemet

*) Åldersintervallet för 2010 är 12-20 år.

Unga lagöverträdare

I förhållande till sin andel av den straffmyndiga befolkningen, fortsätter ungdomar i åldern 15–20 år att vara överrepresenterade i statistik kring personer misstänkta för brott. År 2009 utgjorde gruppen 10 procent av befolkningen och 26 procent av samtliga misstänkta (nationell statistik från Brottsförebyggande rådet).

Den nya lagstiftningen och påföljdssystemet kring unga lagöverträdare som infördes år 2007 ställer ökade krav på socialtjänsten. Sedan flera år tillbaka pågår ett utvecklingsarbete både på nationell nivå och inom Stockholms stad med syfte att införa ett mer kunskapsbaserat arbetssätt inom den sociala barn- och ungdomsvården. Målet är att få till en mer långsiktighet i arbetet som bygger på en evidensbaserad praktik. För att förstärka nuvarande system för dokumentation, utredning och uppföljning inom stadens ungdomsvård pågår ett arbete med att implementera två bedömningsinstrument ADAD (Adolescent Drug Abuse Diagnosis) och SAVRY (Structured Assessment of Violence Risk in Youth). Utvecklingsarbete pågår med att förbättra samverkan med bl.a. polisen. I Skärholmens stadsdelsförvaltning finns ett samlokaliserat utredningscentrum för unga lagöverträdare och inom Västerorts polismästar- distrikt planeras ett utvecklingsarbete kring de tyngst brottsbelastade ungdomarna. Utgångspunkten för genomförandet av polisens brottsutredningar bör ur socialtjänstens perspektiv vara där den unge lagöverträdaren bor och inte där brottet begicks.

Placeringar på Statens Institutionsstyrelses (SiS) särskilda ungdomshem.

År	Totalt	§ 12-hem (L VU)	LSU
2005	102	93	9
2006	124	108	16
2007	113	105	8
2008	117	102	15
2009	118	102	16
2010	110	90	20

Källa: SiS

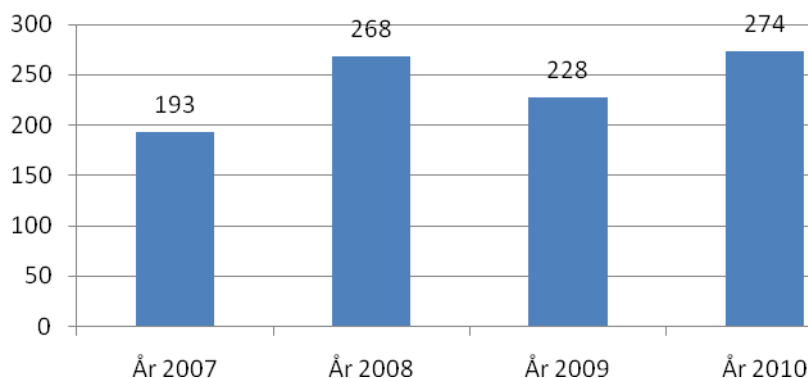
Antalet årligen genomförda placeringar på något av SiS särskilda ungdomshem av ungdomar från Stockholms stad p.g.a. beteendeproblem har under de senaste åren varit relativt konstant och utgör ca 100 placeringar årligen. Ungdomar från Stockholms stad som har dömts till påföljden sluten ungdomsvård, har pendlat mellan ca 10 till ca 15 intagningar per år. En ökning har dock skett under år 2010 då antalet intagningar uppgick till 20. För hela Sverige var det 85 intagningar under år 2010 (84 pojkar och 1 flicka). Forskning har visat att de ungdomar som döms till sluten ungdomsvård har likartade problem som de ungdomar som vårdas enligt LVU. Det innebär att oavsett om ungdomarna vårdas enligt LVU eller är dömda till sluten ungdomsvård behöver de sannolikt behandlingsinsatser för missbruk, kriminalitet, relations- eller skolproblem.

Ungdomstjänst

År 2007 trädde ett antal ändringar i påföljdssystemet för unga lagöverträdare i kraft. Påföljden ungdomstjänst blev en fristående påföljd och en obligatorisk uppgift för kommunerna att administrera. Ungdomstjänsten är tänkt som ett påföljdsalternativ framför allt för ungdomar som begått brott men saknar eller har ett begränsat vårdbehov. De ungdomar som har ett större vårdbehov ska i stället dömas till ungdomsvård (sociala vårdinsatser). Ansvaret för att verkställa domar om ungdomstjänst har ”Stockholms ungdomstjänst”, en verksamhet inom socialförvaltningens enhet för familje- och ungdomsinsatser.

Antalet domar till ungdomstjänst innan år 2007 då lagändringen trädde i kraft var mellan 50-70. År 2010 var antalet 274 domar.

Antal domar om ungdomstjänst under åren 2007 t.o.m. 2010

Källa: Stockholms ungdomstjänst

Pojkarna utgör majoriteten av ungdomarna som döms till ungdomstjänst och andelen är ca 85 procent, men andelen flickor ökar.

Könsfördelning i procent

År	Flickor	pojkar
2007	13	87
2008	6	94
2009	13	87
2010	17	83

Källa: Stockholms ungdomstjänst

Ungdomstjänst ska huvudsakligen bestå av oavlönat arbete. *Stockholms ungdomstjänst* har i dag kontakt med ett 70-tal olika verksamheter som regelbundet används som praktikplatser. Verksamheterna finns både inom offentlig förvaltning, privata företag och ideella föreningar och finns i alla delar av Stockholms stad. En dom till ungdomstjänst kan vara som lägst 20 och högst 150 timmar. När det gäller de aktuella ungdomarna i Stockholm är det en stor variation i antalet utdömda timmar. Cirka 60 procent av ungdomarna har blivit dömda till relativt korta straff, mellan 20-40 timmar.

Under år 2008 genomfördes en uppföljning av ett urval av ungdomar som gjorde ungdomstjänst år 2007. Uppföljningen visade att drygt hälften av ungdomarna efter sin ungdomstjänst blivit anmälda för nya brott. Många av dessa ungdomar har komplex problematik och har varit kända av socialtjänsten under en lång tid och varit föremål för ett flertal utredningar och insatser. Slutsatsen av uppföljningen var att ungdomstjänst genom sin tydlighet kan anses vara en meningsfull påföljd för ungdomar som har begått ett brott, men som saknar vårdbehov.

Trots intentionerna i lagstiftningen om att ungdomstjänst framför allt ska utgöra en pedagogisk gränssättning för ungdomar som saknar ett vårdbehov så har ungefär 20 procent av ungdomarna dömts till både ungdomstjänst och ungdomsvård under de år som påföljdssystemet har funnits.

Nästan hälften av ungdomarna med påföljden ungdomstjänst har blivit dömda för misshandel. Vanligen är det frågan om ringa misshandel. Ett flertal av ungdomarna har blivit dömda för fler än ett brott i samma dom.

Vanligast brottstyperna i procent

År	Misshandel	Snatteri/Stöld	Skadegörelse	Hot/Våld	Rån	Narkotika
2007	35	21	14	18	21	6
2008	47	21	14	11	10	6
2009	43	24	13	12	14	3
2010	42	29	11	7	15	9

Källa: BAS

Medling och brottsofferstöd

Inom staden finns s.k. medlingssamordnare inom samtliga tre Polismästardistrikt. Medlingssamordnarna ingår i stadens stödcentrum för unga brottsoffer och tillhör organisatoriskt Maria Ungdomsenhet inom socialförvaltningen.

Samtliga gärningspersoner upp till 21 år, som till polisen godkänt att bli kontaktade av medlingsverksamheten, har av medlarna informerats om möjligheten att delta i medling. Under år 2010 inkom 190 ärenden till verksamheten. De vanligaste ärenden som kommit till verksamheten är brott gällande misshandel (81fall), rån (43 fall), olaga hot (14 fall) och sexualbrott (11fall). De flesta gärningspersoner har varit mellan 14 - 18 år. Av inkomna ärenden är 174 gärningspersoner män och 47 kvinnor. Den absolut största gruppen brottsutsatta som deltagit i medling har varit under 18 år (66 personer).

Alla brottsutsatta ungdomar och deras föräldrar samt vittnen till brott som Stödcentrums brottsofferstödjare fått kännedom om, erbjuds samtal inom en vecka. 2550 nya ungdomar/familjer har under år 2010 erbjudits kontakt, vilket är en fördubbling jämfört med året innan. Ökningen beror på nya rutiner mellan polis och Stödcentrum. Det resulterade i 505 nybesök. Antal besök under år 2010 var 1432.

Ensamkommande barn och ungdomar som söker asyl

Den 1 juli 2006 fick kommunerna ansvaret för mottagandet och för att tillhandahålla boende för gruppen ensamkommande barn och ungdomar som söker asyl.

Antalet ensamkommande barn och ungdomar som kommer till Sverige och söker asyl har stadigt ökat under de senaste åren. Antalet som prognostiserades i samband med att kommunerna fick ansvaret har fördubblats. Under år 2010 tog Sverige emot 2 293 barn och ungdomar. Inströmningen till Sverige har under hela 2010 legat på en mycket hög nivå med ca 50-60 barn och ungdomar/vecka. I dagsläget utgör Afghaner och Somalier de största nationaliteterna (drygt 70 %). Unga pojkar i åldern 15-18 år har utgjort en konstant majoritet (ca 80 %) under åren. Enligt Migrationsverkets hemsida beviljades 63 procent av de asylsökande barnen och ungdomarna uppehållstillstånd år 2009.

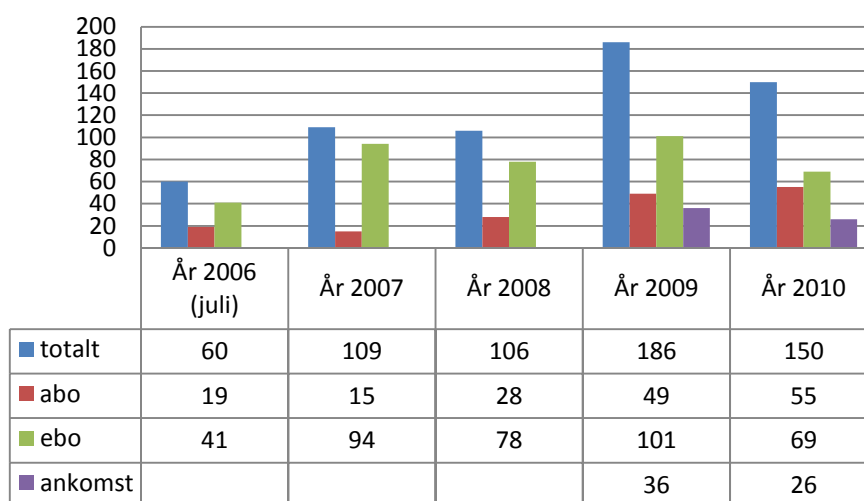
Nyttillkomna ensamkommande barn och ungdomar till Stockholms stad

Nedanstående diagram visar en markant ökning av antalet ensamkommande asylsökande barn och ungdomar som mottas av staden. Stockholm stad är en s.k.

anvisningskommun och har tecknat avtal med Migrationsverket om att ha beredskap att ta emot ett visst antal ungdomar i särskilda anvisningsboenden (abo).

Men Migrationsverket kan också anvisa ett asylsökande barn eller en ungdom under 18 år direkt till någon närstående bosatt i Stockholms stad som barnet/den unge begär att få bo hos s.k. enskilt boende (ebo). Denna grupp utgör majoriteten av de ensamkommande barnen/ungdomarna som kommer till Stockholms stad. Dessutom tillkommer den grupp ensamkommande barn och unga som ger sig till känna i någon stadsdel inom staden där han/hon vistas. Denna grupp barn/ungdomar har inte någon anknytning till staden och har heller inte anvisats till någon kommun. Exempel på ovanstående är när barnet/ungdomen har sökt upp en polisstation i stadsdelen för att söka asyl. För dessa barn/ungdomar utgör staden (stadsdelen) en *ankomstkommun*. Detta innebär att ansvarig stadsdelsnämnd ska se till att ett tillfälligt boende ordnas för barnet/ ungdomen i avvaktan att Migrationsverket kan anvisa barnet/ungdomen till en anvisningskommun

Årligen ny tillkomna ensamkommande asylsökande barn och ungdomar

Källa: Migrationsverket och Stockholms socialjour

Antal tecknade avtalsplatser med Migrationsverket

Stockholm stad har sedan ansvaret för mottagandet fördes över till kommunerna, kontinuerligt utökat antal platser vid stadens gruppboenden för att möta behoven. Staden har förbundit sig att hålla 42 boendeplatser tillgängliga för asylsökande barn/ungdomar (14 år och upp till 18 år) och 54 boendeplatser tillgängliga för barn/ungdomar (från 14 år upp till och med 20 år) som beviljats uppehållstillstånd. Ansvaret för anvisningsboenden inom Stockholms stad har socialnämndens enhet för familje- och ungdomsinsatser.

Gruppboende	Målgrupp
Söderbo	Asyl
Linggården	Uppehållstillstånd
Mandelgården	Asyl
Palatset	Uppehållstillstånd
Stadshagen	Uppehållstillstånd
Orhems gård (ebo)	Asyl

Missbruk

Alkohol- och narkotikaanvändning i Sverige

Den totala årliga alkoholkonsumtionen i Sverige uppgick 2010 till 9,2 liter ren alkohol per person 15 år och äldre, vilket är en minskning med 10 procent sedan 2004 då konsumtionen nådde toppnoteringen 10,1 liter. Sett över en tioårsperiod har dock konsumtionen ökat, 2000 uppgick den totala alkoholkonsumtionen till 8,4 liter (SORAD 2010 – Centrum för socialvetenskaplig alkohol- och drogforskning). Den totala konsumtionen omfattar registrerad konsumtion i form av försäljning genom systembolag, restauranger och livsmedelsbutiker (folköl) samt skattad oregistrerad konsumtion i form av resandeförsel, smuggling och hemtillverkning. Antalet personer över 18 år med alkoholberoende skattas till totalt 330 000 personer och antalet med missbruk eller beroende till 780 000. Antalet personer med riskabel alkoholkonsumtion uppskattas till c:a 1 000 000. Åldersmässigt är alkoholkonsumtionen högst i åldergruppen 20-30 år bland män och i åldergruppen 16-25 år bland kvinnor. (Missbruksutredningen, SoU 2011:35) Den högsta alkoholkonsumtionen återfinns i Stockholms län och vissa södra regioner och den lägsta konsumtionen i norra Sverige (CAN 2010 – Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning).

Bland rikets skolelever i åk nio har alkoholkonsumtionen minskat kontinuerligt sedan början av 2000-talet. År 2010 uppgick konsumtionen bland pojkar till c:a 2,4 liter och bland flickor till 1,9 liter ren alkohol. Även andelen elever som konsumerar alkohol har minskat, år 2010 drack 57 procent av pojkarna och 62 procent av flickorna alkohol. I gymnasiet år 2 är konsumtionen nästan fördubblad för både pojkar och flickor jämfört med konsumtionen för eleverna i åk 9, men även bland gymnasieeleverna har andelen alkoholkonsumenter minskat. (CAN 2011)

2010 uppgick andelen elever i åk 9 som någon gång provat narkotika till 9 procent bland pojkar och 7 procent bland flickor, vilket är en minskning jämfört med början av 2000-talet. Bland elever i gymnasiet år 2 uppgav 21 procent av pojkarna och 14 procent av flickorna att de någon gång använt narkotika. Bland pojkar är detta den högsta noteringen sedan skolundersökningarna inleddes 2004. Bland flickor har nivån varit i princip oförändrad. Den experimentella användningen av narkotika avser i huvudsak cannabis. (CAN 2011)

Av en nyligen genomförd befolkningsundersökning riktad till 58 000 slumpvis utvalda personer mellan 15 och 64 år framgår att 23 procent av männen och 12 procent av kvinnorna någon gång har använt narkotika. Andelen som använt narkotika under de senaste 30 dagarna uppgår till 2 procent bland män och 1 procent bland kvinnor. (Folkhälsoinstitutet 2010)

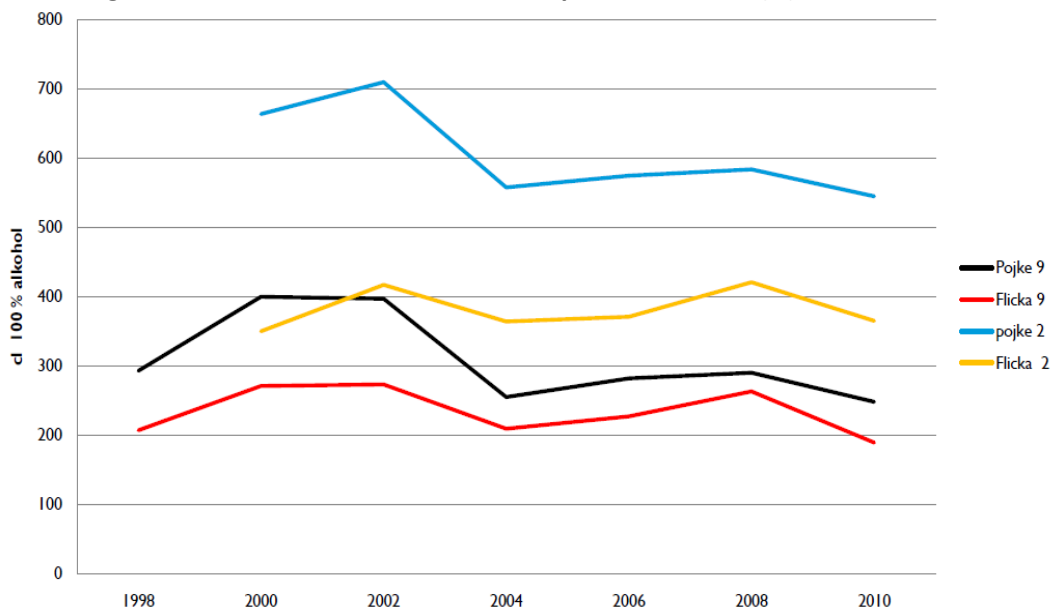
Antalet personer i landet med tungt narkotikamissbruk uppskattas till c:a 29 500. (Socialstyrelsen 2009). Med tungt narkotikamissbruk avses injektionsmissbruk vid minst ett tillfälle det senaste året och allt dagligt, eller så gott som dagligt bruk av narkotika. Tungt missbruk av narkotika förekommer i hela landet, men är koncentrerat till större städer och i första hand till storstadsregionerna. Enligt missbruksutredningen förutspås en kraftig ökning av narkotikamissbruket. (SoU 2011:35)

Användning av alkohol och narkotika bland ungdomar i Stockholms stad

Stockholmsenkäten är en totalundersökning om ungdomars normbrott och avvikande beteende som utförs vartannat år. Undersökningen genomförs i samtliga klasser i grundskolans årskurs 9 och i gymnasiets år 2. Friskolor deltar frivilligt, men i stor omfattning.

Av Stockholmsenkäten 2010 framkommer att andelen elever som inte använder alkohol har ökat och att alkoholkonsumtionen generellt sett har minskat.

Total årlig alkoholkonsumtion omräknat i 100 procent alkohol (cl) - medelvärde

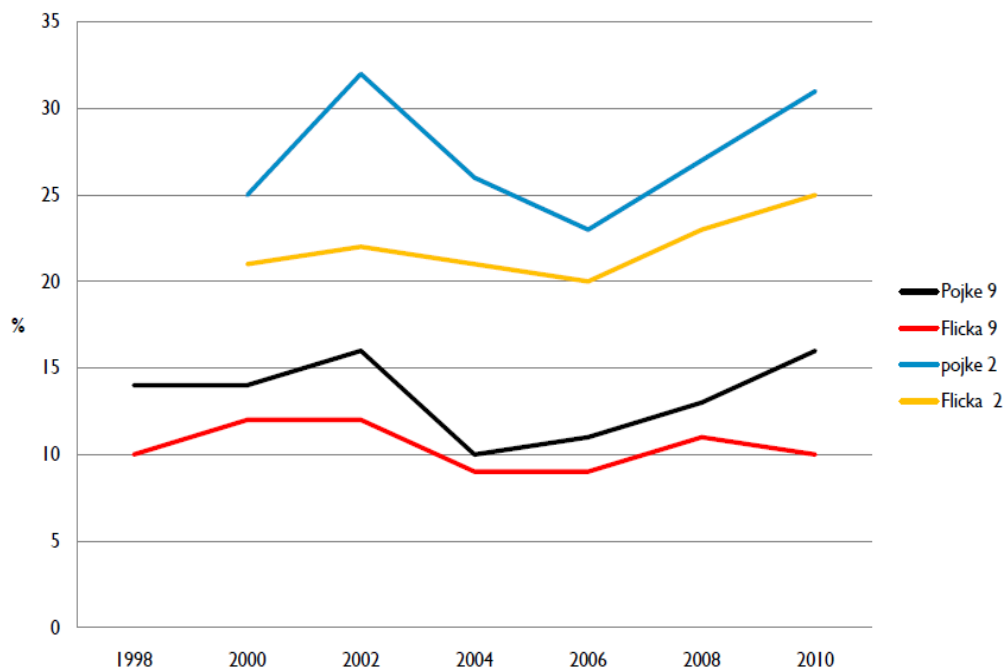

CAN:s nationella undersökningar visar att utvecklingen bland pojkar i årskurs 9 i riket och i Stockholms stad är likartad, det vill säga att alkoholkonsumtion minskat mellan åren 1998 och 2010. Den beräknade årskonsumtionen låg vid den senaste mätningen på nästan samma nivå bland pojkar i riket som i Stockholms stad. Även flickorna i Stockholms stad drack vid den senaste mätningen samma mängd som flickorna i riket. Den beräknade årskonsumtionen i gymnasiet visar, liksom i årskurs 9, på likheter i utvecklingen mellan riket och stadens unga. Flickors totala årskonsumtion är relativt stabil över tid medan pojkar uppvisar en minskning. År 2010 drack rikets pojkar i gymnasiet något mer än motsvarande grupp i Stockholms stad. Även flickorna i riket hade en något högre beräknad årskonsumtion av alkohol) än flickorna i staden.

Den beräknade årliga alkoholkonsumtionen skiljer sig mellan stadens stadsdelsområden såväl bland grundskoleelever som bland gymnasieelever. Pojkar som bor i innerstaden dricker mer alkohol än de som bor i ytterstaden. Störst konsumtion återfinns i Kungsholmens och i Norrmalms stadsdelsområden. Den lägsta årliga konsumtionen återfinns i Skärholmen och Rinkeby- Kista där flickorna till exempel dricker ungefär en tredjedel av vad flickorna på Kungsholmen gör. (Stockholmsenkäten 2010)

Andel elever som någon gång använt narkotika

Källa: Stockholmsenkäten 2010

År 2008 kunde man i Stockholmsenkäten se en ökning av narkotikaanvändningen bland såväl pojkar som flickor i åk 9 och åk 2 på gymnasiet. Det råder en fortsatt negativ utveckling vid 2010 års mätning i samtliga grupper utom i gruppen flickor i åk 9 där en svag minskning skett. Jämfört med ungdomar i riket har en större andel av ungdomarna i Stockholms stad erfarenhet av att prova narkotika. Detta gäller både elever i åk 9 och elever i åk 2 på gymnasiet. Cannabis är det absolut vanligaste preparatet som använts.

Vuxna i Stockholm med missbruksproblem

Stockholms stad genomför vartannat år en kartläggning av personer, 20 år och äldre, med missbruksproblem, som har kontakt med socialtjänsten under oktober månad. Den senaste kartläggningen som genomfördes i oktober 2010 visade att 2977 personer med missbruksproblem var aktuella vid stadsdelsförvaltningarna och socialförvaltningens Enhet för hemlösa under denna månad p.g.a. ansökan, utredning eller insatser enligt SoL, LVM eller LSS. Antalet aktuella personer inom stadens missbrukarvård har minskat successivt under 2000-talet, vilket framgår av nedanstående tabell.

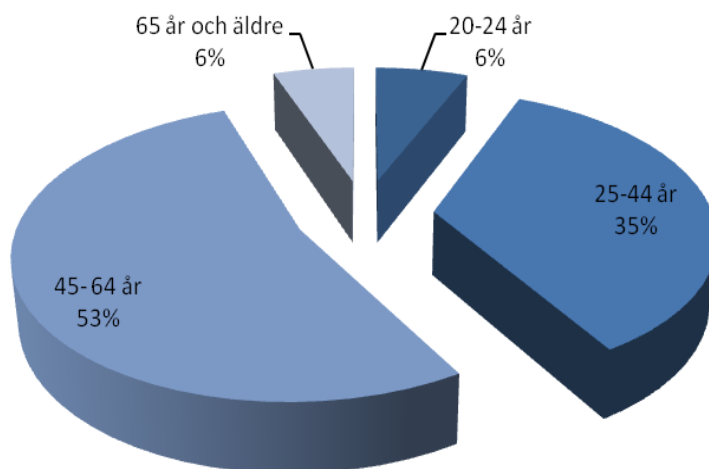
Antal aktuella personer inom stadens missbrukarvård

Stadsdelsnämnd	2002	2004	2006	2008	2010
Kista (t.o.m. 2006)	145	153	143		
Rinkeby- Kista (Rinkeby t.o.m. 2006)	118	137	117	207	168
Spånga- Tensta	204	230	183	219	203
Hässelby- Vällingby	286	422	259	232	206
Bromma	145	130	158	142	133
Kungsholmen	138	129	128	133	116
Norrmalm	182	198	219	182	126
Östermalm	145	132	128	112	128
Maria Gamla stan (t.o.m. 2006)	300	244	179		
Södermalm (Katarina-Sofia t.o.m. 2006)	201	114	129	306	256
Enskede- Årsta (t.o.m. 2006)	154	141	116		
Enskede- Årsta- Vantör (Vantör t.o.m.2006)	251	156	245	360	263
Skarpnäck	173	153	162	176	182
Farsta	310	238	241	249	282
Älvsjö		39	51	79	49
Liljeholmen (t.o.m. 2006)	144	113	146		
Hägersten- Liljeholmen (Hägersten t.o.m. 2006)	144	133	160	327	251
Skärholmen	161	131	111	126	126
SoF/ Enheten för hemlösa	565	574	548	522	488
Hela staden	3766	3567	3423	3372	2977

Källa: Kartläggning av socialtjänstens kontakter med vuxna med missbruksproblem 2002-2010

I 2010 års kartläggning var 76 procent män och en 24 procent kvinnor. När det gäller åldersfördelningen har inga större skillnader skett jämfört med kartläggningen 2008, 6 procent tillhörde åldersgruppen 20-24 år, 35 procent var 25-44 år, 53 procent 45-64 år och 6 procent 65 år eller äldre. Antalet aktuella personer har minskat i alla åldergrupper utom i den äldsta gruppen där antalet ökat något.

Antal aktuella personer i samtliga åldersgrupper 2010

Källa: Kartläggning av socialtjänstens kontakter med vuxna med missbruksproblem 2010

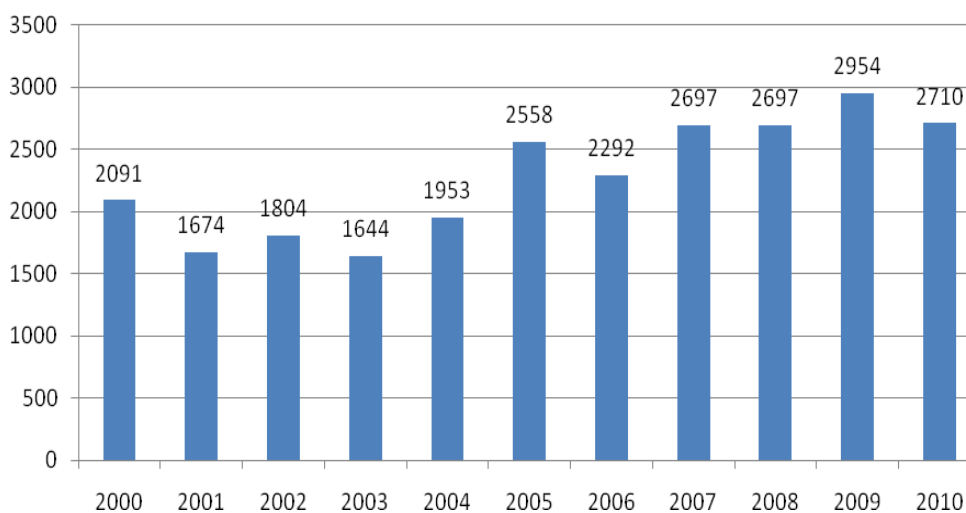
Medelåldern var 47 år för män och 44,6 år för kvinnor. 58 procent hade alkohol som huvuddrog. Av de narkotiska preparaten var amfetamin vanligast förekommande, följt av opiater, cannabis och benzodiazepiner. Blandmissbruket var omfattande. 32 procent i den kartlagda gruppen bedömdes ha missbruksproblem kombinerat med psykiska problem i sådan omfattning att det medförde behov av behandling eller omvårdnad. Den kartlagda gruppen har som helhet utöver missbruksproblemen stora problem med försörjning, boende och psykisk hälsa. 29 procent hade egen bostad (1:a handskontrakt eller ägd bostad) och nästan hälften, 49 procent var hemlösa utifrån Stockholms stads definition av hemlöshet. Detta är en ökning jämfört med 2008 års kartläggning. Den vanligaste försörjningsformen var försörjningsstöd från socialtjänsten följt av sjukersättning/ tidsbegränsad sjukersättning och lön av arbete. 74 procent var födda i Sverige och 22 procent var utifrån socialtjänstens kännedom föräldrar till barn under 18 år och 6 procent bodde hel- eller deltid tillsammans med egna barn.

Insatser

Biståndsbedömd öppenvård

Öppenvårdsverksamheter drivs dels i egen regi av stadsdelsförvaltningarna och Socialförvaltningen, dels köper förvaltningarna platser av externa vårdgivare. Omfattningen av egna öppenvårdsverksamheter varierar mellan förvaltningarna. De verksamheter/ insatser som förekommer är strukturerade öppenvårdsprogram med 12-stegsinriktning eller kognitiv inriktning, motivationsgrupper, återfallsprevention, haschavvänjningsprogram, individuella strukturerade samtal och boendestöd samt sysselsättningsverksamheter.

Antal biståndsbedömda öppenvårdsinsatser under åren 2000-2010¹.

Källa: Paraplysystemet

¹ Uppgifterna för 2009 och 2010 avser båden personer med missbruk och övriga vuxna

Öppenvård som inte kräver biståndsbedömning

Öppenvård av rådgivande karaktär kräver ingen föregående biståndsbedömning. Utrednings- och behandlingssektionen inom Maria Ungdomsenhet bedrivs i samverkan med Beroendecentrum inom Stockholms läns landsting, som tillhandahåller särskilda resurser i form av läkare och sjuksköterskor specialiserade i beroende och psykiatri. Verksamheten vänder sig till ungdomar och unga vuxna under 20 år med riskbruk/missbruk av alkohol och narkotika. Maria Ungdoms alkoholprogram och haschavvänjningsprogram har 23 år som övre åldersgräns. Verksamheten ska komplettera stadsdelsförvaltningarnas arbete med målgruppen och har hela staden som upptagningsområde. Under 2010 nyaktualiserades c:a 450 ungdomar/familjer, ungefär lika många som året innan. Medelåldern vid nyaktualisering var 16,5 år, vilket hållit sig stabilt under åren. Föräldrarna är de främsta initiativtagarna till aktualisering på Maria Ungdomsenhet. Alkohol och cannabis är de klart dominerande drogerna och trenden är att användningen av cannabis ökar. 2010 angav över 50 procent av de nyaktualiserade ungdomarna cannabis som huvuddrog. Över 50 procent var även aktuella vid den lokala socialtjänsten.

Behandlingsenheten för alkohol- och narkotikaberoende som drivs av socialförvaltningen erbjuder konsultation, rådgivning och samtalsbehandling till personer över 18 år som har eller har haft alkohol- och/eller narkotikamissbruk samt till deras anhöriga i en specialiserad öppenvårdsmottagning. Verksamheten har hela stadens som upptagningsområde och prioriterar unga med missbruksproblem och de som inte tidigare sökt vård. Andra prioriterade grupper är kvinnor, föräldrar med hemmavarande barn och personer med invandrarbakgrund. Inom verksamheten finns PUMAN (programmet unga med risk att utveckla ett alkohol-/narkotikamissbruk) för gruppen unga vuxna mellan 18-28 år. Behandlingsenheten hade totalt 314 besökare under 2010 varav 131 var kvinnor. 84 av det totala antalet besökare tillhörde PUMAN:s målgrupp. 45 av besökargruppen utgjordes av föräldrar och anhöriga. De flesta besökare har alkohol som sitt främsta problem. Vid behandlingsenheten drivs även ett projekt, finansierat av Folkhälsoinstitutet, som erbjuder par- och familjebehandling för familjer/par med spelberoendeproblematik. Projektet tar emot besökare från hela landet.

Som ett komplement till Behandlingsenhetens och stadsdelsförvaltningarnas utbud för personer med missbruksproblem har alkohol- och narkotikarådgivning för vuxna upphandlats i konkurrens sedan år 2000. Under 2010 hade *Nämndemansgården i Sverige AB (Vianova)* socialnämndens uppdrag att erbjuda kostnadsfri alkohol- och narkotikarådgivning. Verksamheten vänder sig till personer som fortfarande har en social förankring med familj, arbete och bostad och genomförde enligt uppdrag 1500 samtal under 2010. Hälften av samtalen bestod av samtal med anhöriga.

Viss rådgivande verksamhet utan föregående biståndsbedömning bedrivs även vid stadsdelsförvaltningarna.

Institutionsvård enligt SoL

Antalet personer som fått frivillig institutionsvård (HVB, Hem för vård eller boende) har varit relativt konstant under senare delen av 2000- talet medan antalet inskrivningar har varierat mellan åren. I HVB ingår såväl behandlingshem som stöd- och omvårdnadsboenden med HVB-tillstånd. Under 2010 gjordes 1688 inskrivningar i HVB och 1335 personer fick dessa insatser.

Antal inskrivningar och personer i HVB under åren 2000-2010

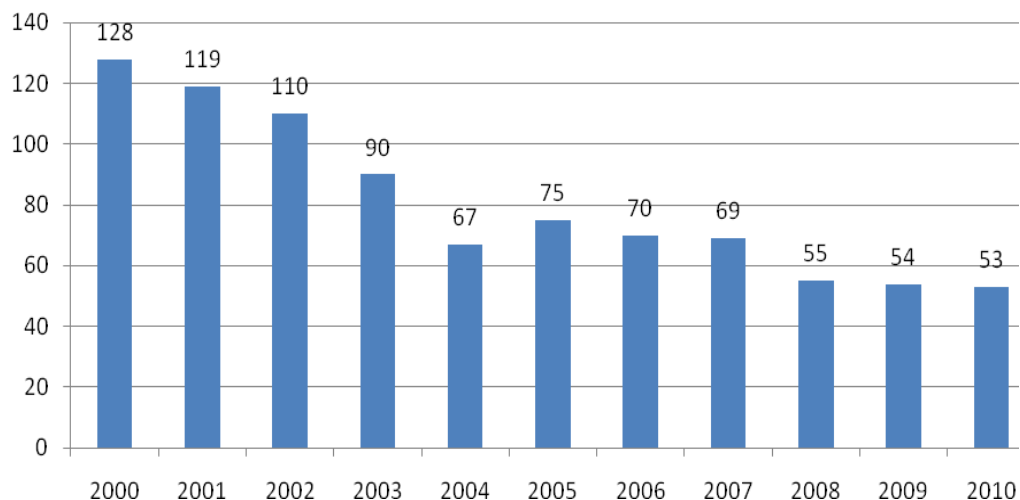

Källa: Paraplysystemet

LVM-vård

Antalet personer som döms till LVM-vård har minskat i stor omfattning i hela landet sedan mitten av 1990-talet. För Stockholms stad gäller att antalet personer som skrivits in i LVM-vård från år 2000 till 2010 har minskat med nästan 60 procent. Efter en kraftig minskning under de första fyra åren av 2000-talet har antalet varit i stort sett konstant under den senaste treårsperioden. Enligt stadens journalföringssystem inkom 348 LVM-anmälningar till socialtjänsten under 2010, vilket innebär att de flesta LVM-anmälningar och utredningar inte leder till ansökan om LVM-vård. I första hand utreds om frivilliga insatser enligt Socialtjänstlagen är tillämpliga.

Antal inskrivningar i LVM-vård år 2000-2010

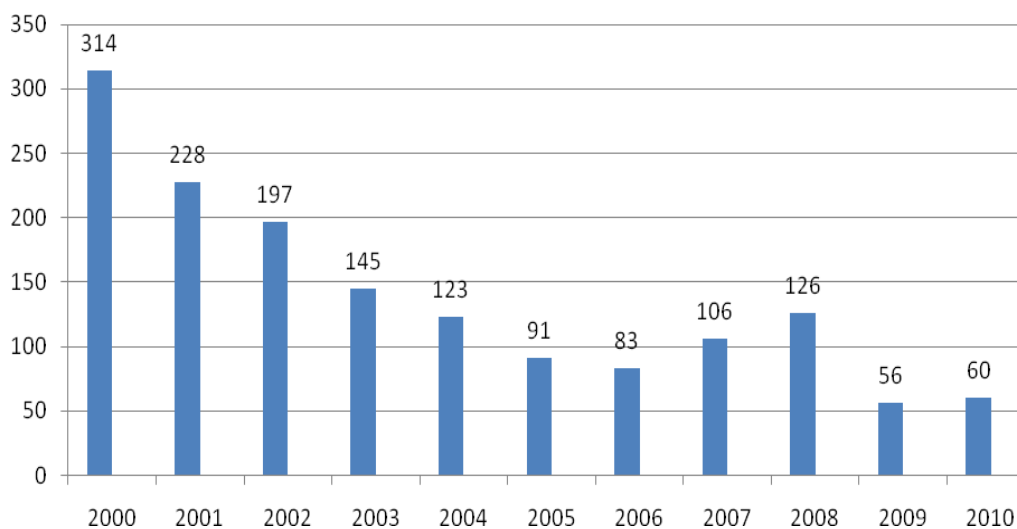

Källa: Statens institutionsstyrelse

Familjevård

Insatsen familjevård för vuxna används i allt mindre omfattning. Antalet inskrivningar har minskat successivt sedan början av 2000-talet. 2010 gjordes 60 inskrivningar enligt SoL i familjevård

Antal inskrivningar i familjevård under perioden 2000-2010

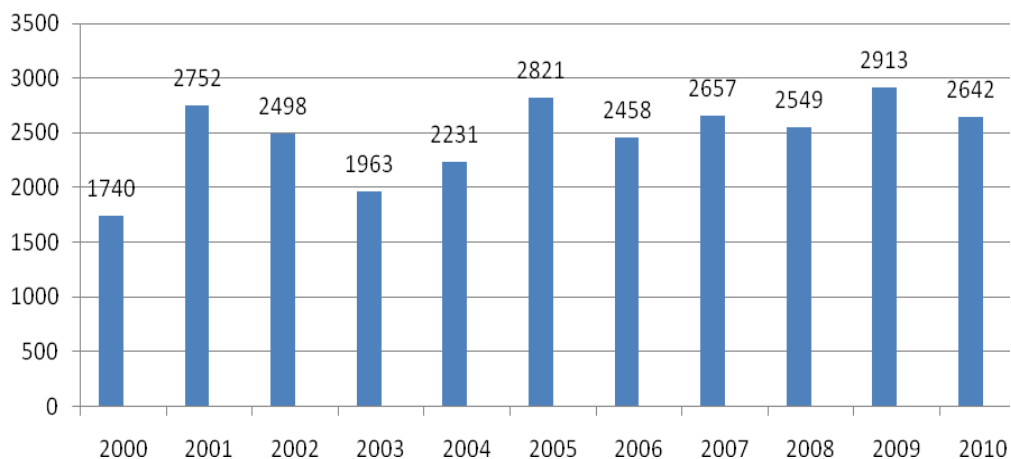

Källa: Paraplysystemet

Boendeinsatser

Med boendeinsatser avses t.ex. Hotellhemsboende utan eget kontrakt, boende i försöks-, tränings- eller jourlägenhet, arbetskooperativ och andra boenden utan HVB-tillstånd. Härbärgesboende ingår inte i denna redovisning. Antalet inskrivningar i boende har varit relativt konstant under senare delen av 2000-talet.

Antal inskrivningar i boende under åren 2000-2010²

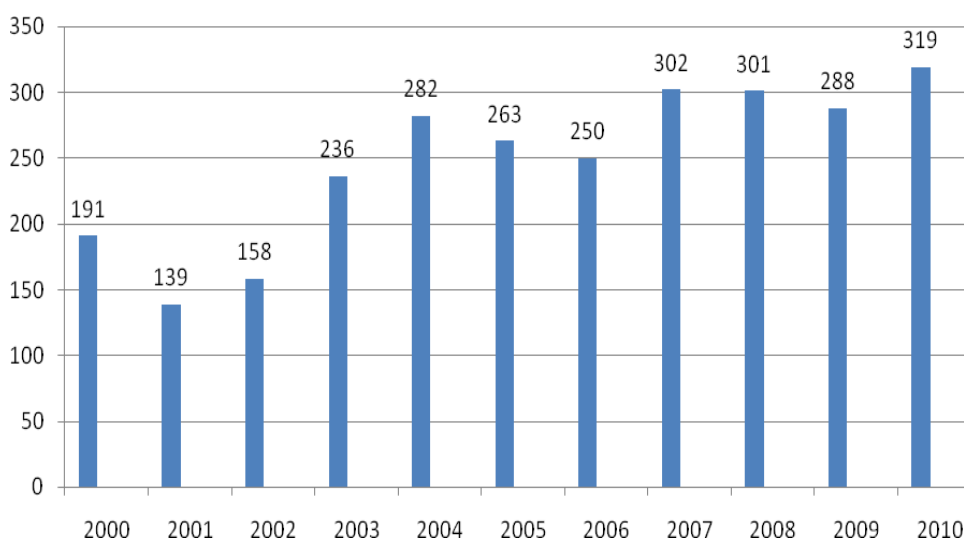

Källa: Paraplysystemet

Försöks- och träningslägenheter

Insatserna försöks- och träningslägenhet kan erbjudas personer som behöver stöd från socialtjänsten för att klara ett eget boende och som inte på egen hand blir godkända som förstahandshyresgäster. Lägenheterna förmedlas av Bostadsförmedlingen till stadsdelsförvaltningarna/Socialförvaltningen som hyr lägenheterna av bostadsföretagen med förstahandskontrakt och i sin tur hyr ut lägenheterna med andrahandskontrakt till de boende. Antalet förmedlade lägenheter har successivt ökat under 2000-talet, med en liten minskning år 2009. 2010 förmedlades totalt 319 lägenheter.

Antal förmedlade försöks- och träningslägenheter 2000-2010

Källa: Bostadsförmedlingens databas

² Uppgifterna för 2009 och 2010 avser både personer med missbruk och övriga vuxna

Samverkan

Socialtjänsten och den specialiserade beroendevården samverkar vid stadsdelsförvaltningarna i gemensamma lokala integrerade mottagningar. Vid några av mottagningarna är även psykiatri representerad. Vid mottagningarna arbetar personal med social, psykosocial, beroende/ psykiatrisk och medicinsk kompetens för att kunna göra utredningar och erbjuda vård och behandling till personer med missbruks- och beroendeproblematik.

Att socialtjänsten samverkar med andra huvudmän är en förutsättning i arbetet med att förebygga, tidigt upptäcka och behandla missbruk och beroende av alkohol och andra droger. 2008 antog kommunstyrelsen ”*Policy för att förebygga och behandla missbruk och beroende. Samverkan mellan kommunerna och landstinget i Stockholms län*”. Policyn fokuserar på de områden där ett samarbete mellan huvudmännen är nödvändigt för att kunna ge anpassade insatser och involverar i vissa fall även kriminalvården. Samverkan på lokal nivå är mycket viktig och i enlighet med policyn ska stadsdelsförvaltningarna ha lokala samråd och samverkansöverenskommelser med landstingets beroendevård, psykiatri, primärvård och kriminalvård. Hösten 2010 genomförde Kommunförbundet Stockholms län (KSL) en kartläggning av länets utveckling inom missbruks- och beroendevården. Kartläggningen visade att 13 av 14 stadsdelsförvaltningar har i någon form egna eller gemensamma lokala samråd där chefer från socialtjänst, beroendevård och psykiatri deltar. Primärvård och kriminalvård deltar endast i ett fåtal av samråden. Lokala samverkansöverenskommelser finns i samtliga stadsdelsförvaltningar och i några fall var överenskommelserna under revidering hösten 2010. Åtta stadsdelsförvaltningar och Socialförvaltningen har genom KSL utbildat lokala processledare som har till uppgift att stimulera utvecklingen av lokal samverkan inom missbruks-/beroendevården.

Utvecklingsarbete

Stadens arbete inom missbruksområdet ska ha kvalitet och kompetens som utgångspunkt. Utgångspunkten är att den som behöver samhällets insatser ska erbjudas hjälp som bygger på bästa tillgängliga kunskap och att de metoder som socialtjänsten använder ska vara till nytta och aldrig till skada för brukaren. Under senare år har begreppet evidensbaserad praktik fått allt större genomslagskraft. I en evidensbaserad praktik (EBP) integreras:

- Den bästa vetenskapliga kunskapen om insatsers effekter
- Brukarens erfarenheter och förväntningar
- Den lokala situationen och omständigheter
- Den professionelles expertis.

Staden deltar i SKL:s satsning ”Kunskap till praktik” som syftar till att implementera Socialstyrelsens nationella riktlinjer för missbruks- och beroendevård och sprida användningen av evidensbaserade arbetsmetoder. Inom ramen för detta projekt har staden bl.a. utbildat egna utbildare i kartläggnings- och bedömningsinstrumentet ASI (Addiction Severity Index), Motiverande samtal (MI), screeninginstrumenten AUDIT/ DUDIT samt haschavvänjningsprogrammet (HAP). Staden genomför regelbundet grundutbildning i ASI samt har tagit initiativ till utbildning i statistik och statistik användning utifrån ASI. Därutöver har genomförts en om-

fattande utbildningssatsning i MI för socialsekreterare vid stadsdelsförvaltningarnas vuxen/missbruksenheter samt socialförvaltningens enhet för hemlösa och uppsökarenhet. Sedan något år tillbaka finns stadsövergripande nätverksgrupper för ASI och MI som träffas regelbundet under ledning av projektledare från socialförvaltningen. Syftet är att dela erfarenheter och vidareutveckla användningen av dessa arbetsinstrument. Under 2010 har utbildning även genomförts i haschavvänjningsprogrammet (HAP) för socialsekreterare vid sex stadsdelsförvaltningar. Utbildning i AUDIT/DUDIT har genomförts i stor omfattning för socialsekreterare inom ekonomiskt bistånd.

Hemlöshet

Stockholms stad använder följande definition för att beskriva vilka som är hemlösa:

- En hemlös är en person som saknar egen eller förhyrd bostad och som inte bor i något stadigvarande inneboendeförhållande samt är hänvisad till tillfälliga boendialternativ eller är uteliggare.
- Till de hemlösa räknas personer som bor på institutioner eller härbärgen och som inte har någon bostad ordnad vid en eventuell utskrivning.
- Till de hemlösa räknas också personer som tillfälligt bor hos olika kamrater eller bekanta (max 3 månader).

Däremot räknas inte personer som hemlösa som bor i andra hand eller bor hos någon anhörig.

Antal hemlösa i Stockholm 2004, 2006, 2008 och 2010

År	Man	%	Kvinna	%	Samtliga
2004	2 458	74	898	26	3 363
2006	2 326	72	905	28	3 231
2008	2 272	73	809	27	3 081
2010	2 215	74	767	26	2 982

Källa: Kartläggning av hemlösa i Stockholms stad 2004, 2006, 2008 och 2010

Kartläggningar av hemlösa har gjorts vid flera tillfällen sedan 60-talet. Under åren 1996-2001 gjordes de årligen. Sedan 2004 kartläggs antalet hemlösa över 20 år i Stockholms stad vartannat år. Kartläggningarna genomförs under ett dygn i april vid stadsdelsförvaltningar, Socialförvaltningen, akutboenden, dagverksamheter och frivilligorganisationer som möter målgruppen. Vid den senaste kartläggningen 2010 var 2 982 personer hemlösa varav 74 % män och 26 % kvinnor. Antalet hemlösa har sedan 2004 minskat med 380 personer.

Antal hemlösa uppdelat på ålder 2010

Ålder	Man	%	Kvinna	%	Samtliga	%
20-29 år	305	14	191	25	496	17
30-45 år	673	30	242	32	915	31
46-64 år	1 104	50	317	41	1 421	48
65 år -	119	5	14	2	133	4
Ålder okänd	14	1	3	0	17	1
Total	2 215	100	767	100	2 982	100

Källa: Kartläggning av hemlösa i Stockholms stad 2010

Den yngre gruppen 20-29 år har ökat sedan räkningen 2008, från 15 % till 17 % år 2010. Hemlösa kvinnor är generellt sätt yngre än män. Så har situationen även varit tidigare år, men 2010 hade andelen yngre kvinnor ökat ytterligare. De äldstas andel, över 65 år, har minskat något sedan kartläggningen 2008, från 5 % till 4 % år 2010.

Akut hemlösa

Definitionen av vilka som betecknas som hemlösa är relativt vid och innefattar personer som beviljats olika typer av boendeinsatser av socialtjänsten. De mest akut hemlösa, dvs. de personer som söker logi på härbärke/akutboende och/eller är uteliggare, utgör en mindre andel av det totala antalet hemlösa och uppgick i 2010 års kartläggning till cirka 400 personer (13 %). Under 2010 ökade andelen äldre från 65 år (4,6 %) som fick logi på akutboende jämfört med 2009 (+ 11 personer). Andelen unga vuxna upp till 24 år (4,9 %) hade ökat något (+ 5 personer).

I den särskilda statistik som tas fram för akutboendena framgår att det totala antalet som bodde på ett akutboende 2010, kort eller lång tid, var 1 920 personer. Under de senaste fem åren har antalet individer minskat något för varje år. Under första halvan av 2000-talet var det mellan 2 300-2 500 individer varje år som var i behov av akut nattlogi. Däremot har det totala antalet nätter på akutboende varierat både uppåt och neråt under samma tid. Mellan 2008 och 2010 har dock antalet nätter minskat. Antalet långliggare, dvs. de som har bott mer än 14 nätter, var cirka en tredjedel av det totala antalet individer både 2008 och 2010.

De personer som söker akut logi på akutboenden utan föregående biståndsbeslut från stadsdelsförvaltning eller Socialförvaltningen, s.k. direktintag, har fortsatt att minska sedan projektet hemlöshetsjouren startade i november 2008. Detta har varit ett av huvudsyftena med projektet. Hemlöshetsjouren har kraftfullt minskat antalet direktintag, från 1 217 logiärenden i november 2008 till 480 per månad i genomsnitt under hösten 2010. En förklaring är att hemlöshetsjouren har stärkt samarbetet med förvaltningarna, vilket har lett till att individuella planeringar och bättre boendelösningar har kunnat genomföras. Under hösten 2010 avslutades arbetet som projekt och övergick i en permanent verksamhet.

Metodutveckling för att minska hemlösheten

Under 2010 fortsatte projektet ”Från institution till eget boende” på Enheten för hemlösa vars syfte är att med hjälp av boendestödjare slussa ut fler personer i försöks- och träningslägenheter och till att minska vistelsetiden på stödboende och förbättra övergången till ett mer självständigt boende.

Våren 2010 startade två projekt riktade till ungdomar och unga vuxna. ”Utvidgat MUMIN-samarbete för 18-25-åringar” syftar till att förhindra att ungdomar i riskzon att bli hemlösa. Metoden innebär att de unga i samband med polisingripandet (ringa narkotikabrott) motiveras för vård och behandling. Projektet ”Unga vuxna i hemlöshet” har också målgruppen 18-25 år och ska både stödja unga vuxna i riskzon och de som redan befinner sig i hemlöshet. I det senare projektet deltog stadsdelsförvaltningarna Rinkeby-Kista, Spånga-Tensta, Södermalm och Enskede-Årsta-Vantör under 2010. Projektet har som mål att utveckla arbetsmetoder i samarbete med stadsdelsförvaltningarna i arbetet med målgruppen. I projektmålen ingår även att utveckla samverkan mellan olika aktörer samt att inventera befintliga vård- och boendialternativ för unga vuxna samt utarbeta förslag på fungerande vårdkedjor och lämpliga boendialternativ. De unga vuxna fortsätter att öka, vilket gör frågan om utvecklandet av andra boendialternativ för målgruppen högst aktuell.

Hösten 2010 startade en gemensam verksamhet för hemlösa, Pelarbacken, i samarbete med landstinget. På uppdrag av landstinget driver Ersta diakoni verksamheterna psykiatri, beroendevård och somatik. Stadens verksamheter är Enheten för hemlösa, Uppsökarenheten för vuxna och medborgarkontoret för hemlösa. Resurs-samling och samordning av socialtjänst- samt hälso- och sjukvårdsinsatser ska leda till att verksamheten för målgruppen kvalitetsutvecklas och effektiviseras.

Projektet Bostad först startade hösten 2010 och vid årsskiftet bodde 15 personer i egna lägenheter. Både handledning/metodutveckling och effektutvärdering har påbörjats av externa upphandlade aktörer. Stadsmissionen har tre vägledare anställda vilka arbetar heltid med de boende.

Vräkningsförebyggande arbete

Kronofogden tar sedan 2008 fram statistik över antalet verkställda avhysningar av barn. I Stockholms stad vräktes 54 barn år 2008, 28 barn år 2009 och 37 barn 2010. Det finns inte tillgänglig statistik över totala antalet vräkningar per kommun på samma sätt som när det gäller antalet vräkta barn. Kronofogden tog fram att 235 vräkningar genomfördes i Stockholm år 2009, varav 57 kvinnor (24%) och 178 män (76%). Cirka 40% utgörs av män i åldern 40-60 år.

Under 2010 utarbetade förvaltningen tillsammans med stadsdelsförvaltningar, de kommunala bostadsbolagen, äldreförvaltningen, Fastighetsägarna Stockholm och Kronofogden ett förslag till hur antalet vräkningar i staden kan minskas. Samtliga var överens om att det behövs en tydlig ingång till stadsdelsnämndernas socialtjänst, att socialtjänsten behöver komma in i ett betydligt tidigare skede i vräkningsprocessen än i dag och att det interna samarbetet inom stadsdelsnämnderna måste förbättras.

Arbetsgruppen konstaterade att när stadsdelsnämnderna organiserar det vräkningsförebyggande arbetet i särskild funktion uppstår tydlighet både externt – främst för hyresvärdar och Kronofogden – och internt för olika enheter inom stadsdelsnämnden. Denna funktion bör vara huvudansvarig för samtliga hyresfrågor, d.v.s. hyresskulder, vräkningar, störningar och sanitära olägenheter, oavsett om det handlar om en barnfamilj, ensamstående eller pensionär. Det är viktigt att få personlig kontakt med samtliga vräkningshotade för att försöka lösa den uppkomna situationen. Det uppsökande arbetet är av stor betydelse i detta sammanhang.

En strukturerad samverkan mellan socialtjänsten, hyresvärdar och Kronofogden är en förutsättning för att kunna förhindra en vräkning. Ju tidigare i processen samverkan sker, desto lättare är det att hitta lösningar. Detta gäller inte minst när det gäller barnfamiljer.

Kartläggning av barnfamiljer med osäkra boendeförhållanden

Socialförvaltning har gjort en ny kartläggning av barnfamiljer med osäkra boendeförhållanden. Under september 2010 hade socialtjänsten kontakt med 225 familjer med totalt 455 barn under 18 år. Till dessa familjer ska läggas ytterligare minst 95 familjer som inte redovisats, men som borde ha ingått i kartläggningen. Nästan hälften av familjerna hade saknat stadigvarande boende mer än ett år. 77 % hade försörjningsstöd. Den osäkra boendesituationen berodde främst på att

familjerna aldrig kommit in på stadens bostadsmarknad. Det stora flertalet familjer hade sitt ursprung i länder utanför EU och hälften hade vistats i Sverige mer än 3 år.

Socialpsykiatri

En person har enligt nationell psykiatrisamordning en psykisk funktionsnedsättning om ”han eller hon har väsentliga svårigheter med att utföra aktiviteter inom viktiga livsområden och dessa begränsningar har funnits eller kan antas komma att bestå under en längre tid. Svårigheterna ska vara en konsekvens av psykisk störning”.

Inom socialpsykiatrin kan personer med psykisk funktionsnedsättning få stöd med att delta i samhällets gemenskap och att leva som andra. I socialnämndens ansvar för målgruppen ingår att medverka till att den enskilde får en meningsfull sysselsättning och får bo på ett sätt som är anpassat efter hans eller hennes behov av särskilt stöd. Nämnden ska även samverka med landstingets psykiatri för att på bästa sätt tillgodose den enskildes behov av stöd och insatser.

Målgruppsbeskrivning

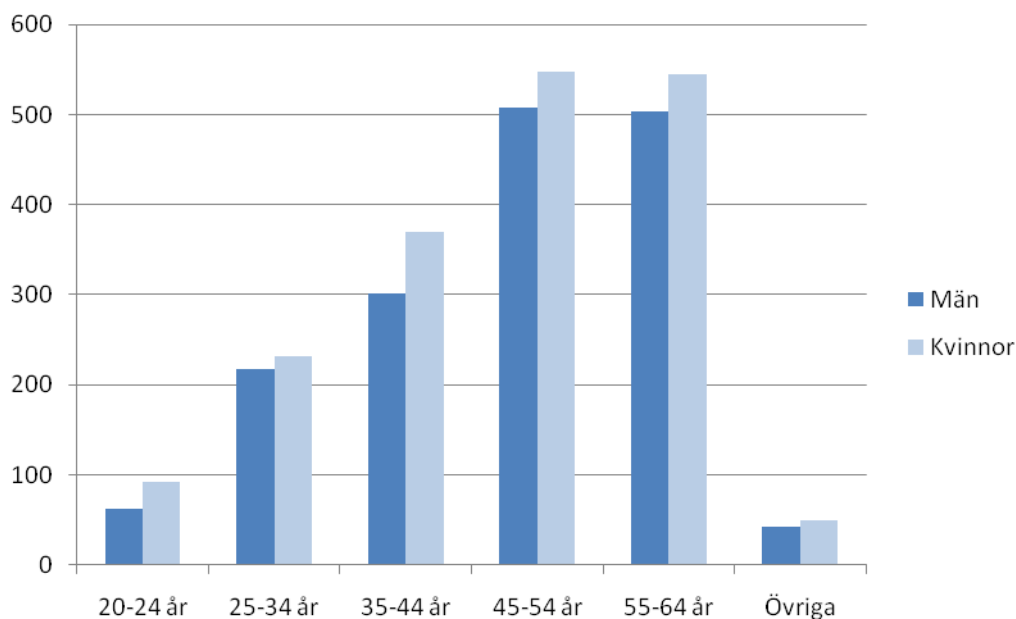
Under 2010 har 3469 personer med psykisk funktionsnedsättning haft någon form av socialpsykiatrisk insats. Dessa utgör 6 promille av befolkningen 20-64 år i Stockholms stad 2010. Underlaget till undersökningen 2010 har plockats ur stadens verksamhetssystem, paraplyet. Den senaste kartläggningen inom socialpsykiatrin gjordes 2006 och antalet personer med socialpsykiatrisk insats under ett år var även då 6 promille. 6 promille kom man även fram till vid 1994 års inventering av målgruppen. Under 2009 var det enligt paraplysystemet 5 promille av stadens befolkning som var aktuella inom socialpsykiatrin. Siffrorna för 2009 framstår i jämförelse med 2010 och 2006 som onormalt låga. Eventuellt har inte hela året räknas med vid 2009 års sammanställning. Det innebär att totalsiffror är svåra att jämföra mellan 2010 och 2009 men jämförelser mellan andel personer stämmer.

Flest aktuella inom socialpsykiatrin under 2010 hade stadsdelsförvaltningarna Södermalm, Enskede-Årsta-Vantör och Hässelby-Vällingby. I förhållande till befolkningen inom respektive förvaltning hade Farsta, Hässelby-Vällingby och Rinkeby-Kista flest ärenden inom socialpsykiatrin.

Av personerna med insats inom socialpsykiatrin under 2010 i Stockholms stad var 60 % kvinnor och 40 % män. Under 2009 var 52 % kvinnor och 48 % män. Vid kartläggningen 2006 hade i stort sett lika många män som kvinnor varit aktuella för insatser under året. Trenden visar en ökande andel kvinnor som är aktuella för insatser inom socialpsykiatrin.

Två tredjedelar av personerna med psykisk funktionsnedsättning under 2010 var mellan 45 och 64 år gamla. Andelen mellan 20 och 24 år var 4 % och andelen mellan 25 och 44 år var 31 %. Siffrorna stämmer i stort sett med åldersfördelningen i rapporten 2009 och kartläggningen 2006. Förändringar i ålderskategorierna har under 2010 främst skett inom målgruppen 20-24 år. Under 2009 var det 44 % män och 56 % kvinnor i åldersspannet 20-24 år som hade en insats inom socialpsykiatrin. Under 2010 utgjordes den ålderskategorin av 40 % män och 60 % kvinnor. Andelen personer mellan 20 och 24 år är alltså den samma i förhållande till hela målgruppen men andelen kvinnor inom gruppen har ökat med 4 procentenheter under 2010.

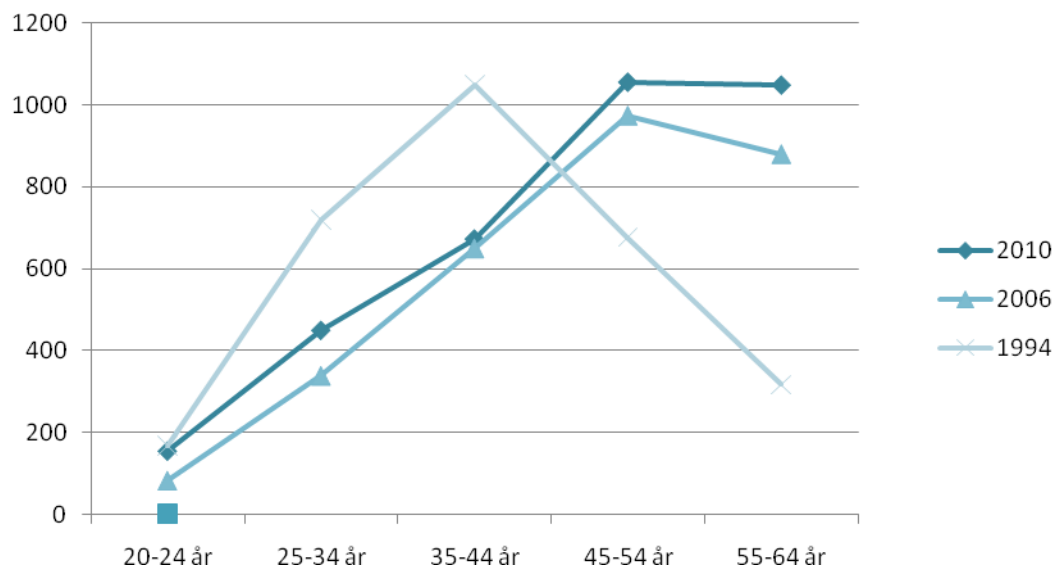
Antal personer aktuella inom socialpsykiatrin i Stockholms stad under 2010 utifrån kön och åldersgrupper

Källa: Paraplysystemet

Vid inventeringen 1994 var åldersfördelningen den motsatta, två tredjedelar var mellan 18 och 44 år gamla och en tredjedel var mellan 45 och 64 år gamla.

Antal personer, per åldersgrupp, aktuella inom socialpsykiatrin i Stockholms stad under 2010, 2006 och 1994

Källa: Paraplysystemet

SCB:s undersökningar av levnadsförhållanden (ULF) visar att allt fler unga mår dåligt. De senaste årens utveckling har inneburit en försämring i yngres och medelålders psykiska välbefinnande. Unga kvinnor står för en stor del av ökningen och nästan var tredje ung kvinna har uppgett att hon har besvär idag mot

var tionde för tjugo år sedan (ULF). Statistiken visar också att fler unga behandlas inom psykiatrisk slutenvård för till exempel depressioner, ångestillstånd och självmordsförsök. 2010 är första året som den här ökningen har speglats inom Stockholm stads socialpsykiatri. Könsfördelningen inom målgruppen 20-24 år har tidigare varit hälften män hälften kvinnor, under 2009 kunde en liten ökning av kvinnor noteras men under 2010 består ålderskategorin till två tredjedelar av kvinnor.

Under 2010 har statistik från 1430 utredningar enligt DUR (Dokumentation, Utvärdering, Resultat är ett material som används vid utredning och uppföljning av insatser inom socialpsykiatri) registrerats i paraplyet. Av de som utretts enligt DUR uppgav 61 % att de var ensamstående. 2009 var siffran för ensamstående enligt DUR-statistik 77 %. I kartläggning 2006, som gällde hela målgruppen, var det 90 % ensamstående. Av stadsdelarna är det främst Rinkeby-Kista som avviker statistiskt när det gäller andel ensamstående med endast 37 % jämfört med 61 % för hela staden.

2010 uppgav 16 % i DUR att de hade barn under 18 år. Under 2009 var motsvarande siffra 18 %. I kartläggning 2006 var det 6 % som hade barn under 18 år. I Hässelby-Vällingby och Spånga-Tensta var det 36 % respektive 35 % som under 2010 uppgett att de har barn under 18 år. En del av ökningen som framträder i DUR-statistiken kring samboende och barn skulle kunna förklaras med att det främst är nya ärenden som man har registrerat statistik från under 2010 och 2009 och de är yngre än hela målgruppen tillsammans.

Personer med psykisk funktionsnedsättning har oftare sämre ekonomi än övriga grupper i samhället. Enligt Socialstyrelsens "Inkomster och utgifter för vissa personer 20-64 år med funktionsnedsättningar" (mars 2010) har en person med någon funktionsnedsättning i snitt 20 % lägre disponibel inkomst än befolkningen i stort. För personer med psykisk funktionsnedsättning är inkomsten ytterligare 20 % lägre än genomsnittet för hela gruppen av personer med funktionsnedsättningar.

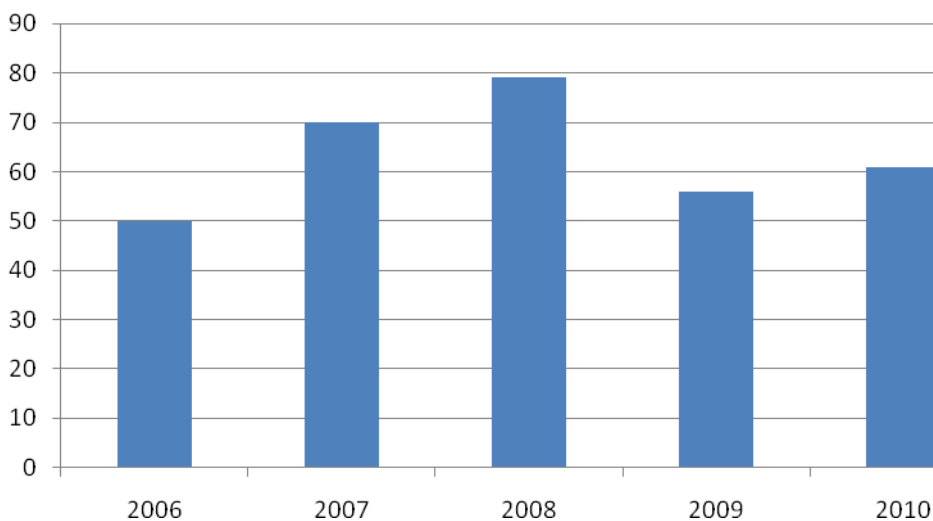
Samverkan

Enligt socialtjänstlagen ska kommunen och landstinget upprätta överenskommelser för arbetet med målgruppen. Från 2005-07-01 till 2009-08-31 hade Stockholms stad och Stockholms läns landsting en överenskommelse kring personer med psykiska funktionshinder och/eller beroendeproblematik. I överenskommelsen fanns en schablon för kostnadsdelning vid placering på Hem för vård eller boende (HVB) när en sådan placering var nödvändig på grund av att den enskilde hade behov av insatser från båda huvudmännen och att dessa inte kunde ges på annat sätt.

Uppföljning av placeringar enligt överenskommelsen har skett vid fem tillfällen, 2006, 2007, 2008, 2009 och 2010.

Antal placeringar på HVB enligt (tidigare) överenskommelse mellan Stockholms stad och Stockholms läns landsting

Källa: Paraplysystemet

Överenskommelsen har sagts upp av Stockholms läns landsting och slutade gälla sista augusti 2009. Enligt handläggarna i Stockholms stad blev det under 2009 svårare att få till stånd en kostnadsfördelning vid placeringar på HVB. 52 % av handläggarna rapporterade att samverkan med landstinget fungerade bra under 2009 jämfört med 63 % under 2008. Under 2010 har stadsdelarna och samverkanspartners inom landstinget själva fått förhandla kring delade kostnader vid placering då man varit utan överenskommelse. Intressant att notera är att stadsdelarna i 56 % av ärendena anser att samverkan fungerat bra under 2010 trots att det inte funnits någon överenskommelse att luta sig mot. Hur nöjd man är med samverkan kring kostnadsfördelning skiljer sig dock mycket åt mellan stadsdelarna. Inom ramen för KSL pågår arbete med att ta fram en ny överenskommelse mellan länets kommuner och Stockholms läns landsting.

Valfrihet

Valfrihet för insatserna bostad med särskild service, stödboende, boendestöd och sysselsättning trädde ikraft 1 januari 2010. För att testa det framtagna ersättningsystemet och i avvaktan på upphandling av privata verksamheter/organisationer inleddes valfriheten med kommunala verksamheter. Under 2010 togs ett kvalitetssystem fram under ledning av Stadsledningskontoret i samarbete med Socialtjänst- och Arbetsmarknadsförvaltningen och stadsdelsförvaltningarna. Fokus för handläggare och utförare har under 2010 till stor del legat på utveckling och förbättring av dokumentation och uppföljning.

Antal ärenden i snitt på en heltid inom socialpsykiatri var under året 53 per handläggare. Antalet ärenden per handläggare i snitt i staden har legat mellan 50 och 55 de senaste fyra åren. Kraven på handläggarnas dokumentation, utredning och uppföljning har ökat i samband med införandet av DUR, valfrihetssystemet och det uppföljnings- och kvalitetssystem som är kopplat till valfriheten.

Sysselsättning

I kartläggningen 2006 upptäcktes att mindre än hälften av de personer som haft kontakt med socialpsykiatri hade någon form av sysselsättning. Sysselsättning för personer med psykisk funktionsnedsättning var och är ett prioriterat område i budgeten för Stockholms stad.

Samtliga stadsdelsförvaltningar ingår sedan maj 2009 i EU-finansierade projektet ALFA (alternativ förmedling av sysselsättning, studier, praktik och arbete för personer med psykisk funktionsnedsättning). En förmedling öppnade i september 2009 dit målgruppen kan vända sig för att få stöd kring sysselsättning, praktik, studier och arbete. Förutom stadens socialpsykiatriska enheter ingår Jobbtorg, utbildningsförvaltningen, landstinget, Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan och Huddinge kommun i det treåriga projektet. Från september 2009 till december 2010 har ca 330 personer fått stöd via ALFAs förmedlare. 57 % av besökarna hos ALFA har varit kvinnor. 25 % av besökarna har varit mellan 18 och 30 år. 62 % av besökarna saknade helt någon form av aktivitet när de kom i kontakt med ALFA. Vid ALFAs halvtidsutvärdering hösten 2010 undersöktes vad resultatet blivit för de som hade avslutat sin kontakt med ALFA. 165 personer hade avslutat kontakten och för 41 % av dem hade det stannat vid information om vägar ut i sysselsättning, studier, praktik och arbete. För 31 % var resultatet sysselsättning via kommunens socialpsykiatri. 5 % hade gått vidare till studier, 3 % hade fått en insats via Försäkringskassan, 2 % hade fått kontakt med Arbetsförmedlingen, 3 % hade fått praktikplats och 1 % hade fått en anställning med subvention. Halvtidsutvärdering visar att det fortfarande är mycket svårt för målgruppen att få tillträde till arbetsmarknaden.

Under 2010 hade brukarna i staden tillgång till totalt ca 67 sysselsättningsverksamheter, varav 34 drevs av föreningar eller i enskild regi.

Trots satsningen på sysselsättning och ALFA har andelen med biståndsbedömd sysselsättning inom socialpsykiatri varit relativt konstant de senaste åren, under 2010 var det 37 % av aktuella inom socialpsykiatri som hade biståndsbedömd sysselsättning, jämfört med 36 % 2009 och 38 % 2006. Högst andel beviljad sysselsättning inom målgruppen under 2010 hade Norrmalm och Bromma. Lägst andel beviljad sysselsättning hade Skärholmen och Hägersten-Liljeholmen. Den låga andelen inom Skärholmen och Hägersten-Liljeholmen kan dock till stor del förklaras av att de i stor utsträckning erbjuder icke biståndsbedömd sysselsättning på exempelvis träfflokaler.

Antal personer inom socialpsykiatri med insatsen sysselsättning under 2010

Stadsdelsnämnd	Antal med sysselsättning	Totalt antal aktuella	% beviljad sysselsättning
Rinkeby-Kista	75	253	30
Spånga-Tensta	51	129	40
Hässelby-Vällingby	144	346	42
Bromma	122	255	48
Kungsholmen	91	208	44
Norrmalm	105	200	53
Östermalm	77	183	42
Södermalm	179	409	44
Enskede-Årsta-Vantör	139	398	35
Skarpnäck	78	218	36
Farsta	96	303	32
Älvsjö	30	86	35
Hägersten-Liljeholmen	73	325	22
Skärholmen	32	156	21
Totalt	1292	3469	37 % i snitt

Källa: Paraplysystemet

Nyckeltalet för kostnad per person avseende sysselsättning/arbetsträning har under 2010 sjunkit till 40 424 kr jämfört med 41 620 kr 2009.

Under 2010 genomförde Socialtjänst- och arbetsmarknadsförvaltningen en översyn av sysselsättningen inom socialpsykiatri. Ökad kunskap om vad de i målgruppen gör som inte har någon biståndsbedömd sysselsättning samt om stadens sysselsättningsverksamheter behöver förändras för att möta nya behov inom målgruppen var de övergripande frågorna. I översynen intervjuades samtliga handläggargrupper inom stadens socialpsykiatri. Handläggarna ansåg att i stort sett samtliga som ansöker om sysselsättning beviljas det, däremot ger man ibland avslag på sökt antal arbetspass per vecka. Handläggarna ansåg även att staden saknar sysselsättning för unga personer och för personer med neuropsykiatriska diagnoser. Handläggarna upplevde att unga nyinsjuknade i låg grad är intresserade av sysselsättning som innebär att man arbetar tillsammans med andra personer med psykisk funktionsnedsättning.

Vid intervjuer med anhörigstödare och brukarinflytandesamordnare inom landstingspsykiatri framkom åsikter om att kommunens sysselsättning har för låg ambitionsnivå. ALFAs förmedlare berättade att de unga som kommer i kontakt med ALFA vill ut i arbetslivet och att det i stadens utbud saknas arbetsliknande verksamheter och praktikplatser.

I översynen intervjuades ett tjugotal enskilda som är aktuella inom stadens socialpsykiatri men som inte har någon biståndsbedömd sysselsättning. Av dessa var 10 personer under 35 år. De flesta i den yngre gruppen var aktiva och praktiserade eller studerade, några arbetade som volontärer, tränade och träffade kompisar. De uppgav att de helst inte vill delta i verksamheter med andra som ingår i socialpsykiatriens målgrupp. De skulle kunna tänka sig någon form av mötesplats där det finns personal som kan vägleda till praktik och kring Försäkringskassans regler

men när man gör själva praktiken/aktiviteten vill man helst vara bland andra som inte har någon funktionsnedsättning. Av de i gruppen som var över 35 år var det endast en som deltog någon form av aktivitet. Anledningen till att de inte deltog i några aktiviteter uppgav de själva till bristande information om vad som finns, dålig självkänsla och svårigheter att ta initiativ. När de tillfrågades vad de skulle vilja ha ut av en sysselsättning så svarade flertalet utmanande arbetsuppgifter och att det ska leda framåt. Flertalet uppgav att de inte blivit informerade om möjligheten till sysselsättning av sin handläggare.

Vid översynen konstaterades att minst 100 personer inom socialpsykiatri deltar i icke biståndsbedömda verksamheter som exempelvis studiecirkel på träfflokaler. Strukturerade verksamheter som arbetar med färdighetsträning efterfrågas av beställarsidan. Den yngre målgruppen efterfrågar stöd i arbete enligt exempelvis supported employment modellen som även Socialstyrelsen rekommenderar i sina nationella riktlinjer för personer med schizofreni eller schizofreniliknande tillstånd. Arbetet med att se över stadens sysselsättningsverksamheter för att möta efterfrågan från nya målgrupper behöver fortsätta.

Boendestöd och boenden

Under 2010 var det 1808 personer som hade boendestöd. Antalet personer med boendestöd har ökat med nästan en tredjedel sedan 2006. Av personerna med boendestöd under 2010 var 56 % kvinnor. Andelen mellan 20 och 24 som har boendestöd har ökat med två procentenheter sedan 2006. Den största gruppen med boendestöd finns dock, liksom tidigare år, i åldersspannet 45 till 54 år.

Boendeformer 2010

Boendeform	Antal personer med beslut om insats
HVB	370
Stödboende	346
Bostad med särskild service SoL	196
Bostad med särskild service LSS	10
Försöks/träningslägenheter	235*

Källa: Paraplysystemet

*Uppgift saknas från fyra stadsdelsförvaltningar

Under 2010 bodde 370 personer på HVB (hem för vård och boende), av dessa var 63 % män. Mer än en tredjedel av de boende på HVB var mellan 55 och 64 år gamla. Antalet personer är i stort sett samma som kartläggningen av placeringar på HVB från 2007 visar. Stockholms stad har ramavtal med 37 hem för vård och boende. Snittpris per dygn på ett hem inom upphandlingen är 1803 kr.

Under 2010 hade 346 personer insatsen stödboende, 62 % av dem var män. 196 hade bostad med särskild service enligt SoL, 61 % av dem var män. 10 hade bostad med särskild service enligt LSS och 235 hade försöks-/träningslägenhet. Antalet som bor på särskilt boende ser ut att ha minskat med nästan 60 personer sedan 2006. Anledningen till det är troligtvis att man i samband med valfriheten har registrerat om insatserna i verksamhetssystemet och att många särskilda boenden numera klassas som stödboenden istället. Genomgående för boendena är

att fler män än kvinnor beviljas boendeinsatser. Kvinnorna dominerar insatser så som sysselsättning och boendestöd medans männen är i klar majoritet inom samtliga boendeformer.

För att jämföra kostnader över tid används olika nyckeltal³. När det gäller kostnad per dygn för HVB och särskilt boende har nyckeltalen förändrats enligt följande:

Insats	2010	2009	2006
Bostad med särskild service	1205	1669	1238
HVB	1242	1301	1025

Nyckeltalet för ”annat boende” (stödboende och försöks-/träninglägenheter) redovisas endast med kostnad per person. Nyckeltalet för 2010 har sjunkit till 91 728 kr jämfört med 129 886 kr 2009.

Behov av boenden och utbyggnad

En behovsinventering genomfördes 2010. Inventeringen pekar på ett behov av 521 nya lägenheter för personer med psykisk funktionsnedsättning under närmaste treårsperioden till 2014. Noteras bör dock att dessa personer i dagsläget bor i egna lägenheter, hos släktingar eller på exempelvis HVB. När erbjudande om flytt till bostad med särskild service eller stödboende kommer händer det att den enskilde inte vill flytta.

Under 2010 tillkom 9 lägenheter enligt SoL för socialpsykiatri. Planerad utbyggnad kommande år är 11 lägenheter inom bostad med särskild service enligt SoL och 55 lägenheter i form av stödboende.

Strax över hälften av de som bor i bostad med särskild service enligt SoL inom socialpsykiatri är mellan 55 och 64 år gamla. Inom tio år kommer stadens socialpsykiatriska bostäder med särskild service innehålla en majoritet ålderspensionärer. Om kvarboendepincipen ska gälla kommer flera av dessa bli äldreboenden. Fortsatt planering och utbyggnad krävs inom socialpsykiatri då få unga vill flytta till boenden med enbart äldre grannar.

---

³ Nyckeltalen för bostad med särskild service och HVB räknas fram genom att nettokostnaden divideras med antal personer, antal dygn och antal invånare 20-65 år samt genom att antal personer divideras med antal invånare 20-65 år.

Funktionsnedsättning

Stockholms stad ger stöd och service i form av insatser enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) och bistånd enligt socialtjänstlagen (SoL) till personer med funktionsnedsättning i alla åldrar. Staden ger även personlig assistans till personer som beviljats statlig assistansersättning enligt lagen om statlig assistansersättning (LASS) och som väljer staden som assistansanordnare. Från den 1 januari 2011 har LASS upphört och bestämmelser om statlig assistansersättning införts i 51 kap. i den nya socialförsäkringsbalken (SFB).

Individuella stödinsatser till följd av funktionsnedsättning utgör ett av flera verktyg som syftar till att förverkliga de funktionshinderspolitiska målen och möjliggöra för personer med funktionsnedsättning att kunna delta i samhällslivet på samma villkor som andra människor. Andra viktiga principer är att människor med funktionsnedsättning inte ska drabbas av merkostnader till följd funktionsnedsättningen och att samhället ska vara tillgängligt och anpassat för alla.

Det övergripande syftet med insatser enligt LSS är att skapa så jämlika villkor som möjligt mellan människor med funktionsnedsättning och andra människor. LSS är en utpräglad rättighetslag som har tillkommit som ett komplement till socialtjänstlagen och annan lagstiftning. Lagen gäller för personer som omfattas av lagens personkrets. För att en person ska kunna beviljas stöd och service enligt LSS måste det behov som hans eller hennes ansökan avser kunna tillgodoses genom någon av insatserna i lagen. Andra behov av insatser måste prövas enligt SoL, även om personen omfattas av LSS. Exempelvis ingår personer med Asperger syndrom i LSS personkrets men har ofta ett annat behov av insatser än de som ryms i lagen. Boendestöd och hemtjänst är exempel på insatser som inte ingår i LSS, men som kan beviljas med stöd av SoL.

Genom insatser enligt LSS ska den enskilde tillförsäkras *goda levnadsvillkor*.

Enligt socialtjänstlagen ska socialtjänsten verka för att människor som av fysiska, psykiska eller andra skäl möter betydande svårigheter i sin livsföring får möjlighet att delta i samhällets gemenskap och att leva som andra. Socialtjänsten ska även medverka till att den enskilde får en meningsfull sysselsättning och får bo på ett sätt som är anpassat efter den enskildes behov av särskilt stöd.

Socialtjänstlagen är en ramlag. Genom bistånd enligt lagen ska den enskilde tillförsäkras en *skälig levnadsnivå*.

Målgruppen

Under 2010 har 7981 personer inom verksamhetsområdet Funktionsnedsättning haft en eller flera insatser enligt LSS och/eller SoL. Personerna omfattar barn, unga och vuxna i åldrarna 0-64 år samt personer 65 år och äldre och utgör 9,4 promille av befolkningen i Stockholms stad 2010.

Verksamhetsområdet i siffror

Antal beslut enligt LSS, SoL och LASS

Följande tabell anger antalet beslut enligt SoL, LSS och LASS under 2009-2010. Det är det faktiska antalet beslut som löpande fattats under året vilket betyder att en person kan ha fått ett eller flera beslut enligt något av lagrummen. Tabellerna är indelade i antal beslut i åldersgrupper.

Antal beslut enligt LSS, SoL och LASS 2010

Årtal	Antal beslut enligt LSS	Antal Beslut enligt SoL	Antal beslut enligt LASS
2009	10157	9528	1238
2010	12724	13576	954
Differens	2567	4048	-284

Källa: Paraplysystemet

Kommentar: Tabellen visar att Försäkringskassans beslut om assistansersättning (LASS) minskat från 1 238 år 2009 till 954 år 2010, dvs med 284 beslut. Det innebär samtidigt att stadens kostnader för de 20 första timmarna av beviljad assistansersättning minskat*. Å andra sidan kan det ökade antalet beslut om insatser enligt LSS och SoL delvis vara en följd av att personer som inte beviljas fortsatt assistansersättning har behov av och ansöker om andra insatser från kommunen, t.ex. personlig assistans, ledsagarservice, hemtjänst.

*Personlig assistans kan beviljas för att tillgodose dels grundläggande behov och dels andra personliga behov, det sistnämnda under förutsättning att den enskilde har grundläggande behov. När de grundläggande behoven överstiger 20 timmar per vecka beviljas den enskilde assistansersättning enligt LASS. När de grundläggande behoven är 20 timmar per vecka eller lägre beviljas den enskilde personlig assistans enligt LSS. Insatsen har ett delat huvudmannaskap som även innebär att kommunen är kostnadsansvarig för de 20 första timmarna per vecka och per person av den assistansersättning som Försäkringskassan beviljar, medan Försäkringskassan står för beviljade timmar utöver den 20 första timmarna. Därutöver ansvarar kommunen för hela kostnaden för personlig assistans enligt LSS.

Aktuella ärenden enligt LSS

Insatser enligt LSS förbehålls personer som har stora och varaktiga funktionsnedsättningar som medför omfattande behov av stöd. Antalet aktuella ärenden avseende unika personer i staden med LSS-beslut uppgick år 2010 till 4 373 personer. Fördelningen uppdelat efter åldersgrupp och personkrets framgår av följande tabell:

Antal personer med LSS-beslut indelat i åldersgrupper och personkretstillhörighet 2010

Åldersgrupp	Personkrets 1	Personkrets 2	Personkrets 3	LSS personkrets Totalt
0-12 år	497	0	54	551
13-21 år	892	0	28	920
22-64 år	2 149	248	244	2 641
65 -	200	34	27	261
Totalt	3 738	282	353	4 373

Källa: Paraplysystemet, per den 1 oktober 2010

KBH

KBH, Kommunalt bostadsbidrag för personer med funktionsnedsättning, har beviljats sammanlagt 590 personer till en kostnad av 11,58 miljoner kronor under 2010 enligt följande fördelning mellan stadsdelsnämnderna:

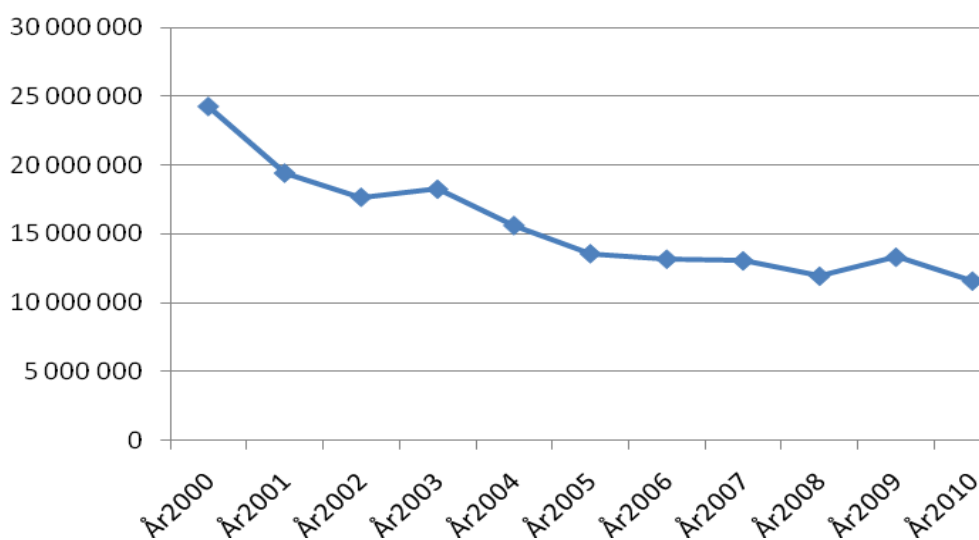
Antal personer med KBH och kostnader för KBH per stadsdelsnämnd och totalt 2010

Stadsdelsnämnd	Antal personer	Kostnad 2010
Rinkeby-Kista	14	154 319
Spånga-Tensta	20	297 146
Hässelby-Vällingby	36	1 163 772
Bromma	66	778 343
Kungsholmen	54	1 120 278
Norrmalm	31	852 749
Östermalm	17	702 448
Södermalm	158	2 661 794
Enskede-Årsta-Vantör	98	1 215 073
Skarpnäck	21	496 573
Farsta	14	392 863
Älvsjö	4	525 742
Hägersten-Liljeholmen	34	690 530
Skärholmen	23	526 281
Hela staden	590	11 577 911

Källa: Paraplysystemet och Stadsledningskontoret Stockholms stad

Kostnaderna har varit relativt konstanta under de senaste åren. Sett över en längre tid, från år 2000 till 2010, redovisas dock en markant minskning av kostnaderna, se nedanstående diagram.

Utbetalning av KBH år 2000-2010

Källa: Stadsledningskontoret, Stockholms stad

År 2000 uppgick stadens kostnader för KBH till 24,3 mkr och minskade därefter varje år fram till år 2008 då kostnaden uppgick till 11,9 mkr. År 2009 ökade kostnaden till 13,3 mkr för att år 2010 åter minska till 11,6 mkr.

Kostnadsökningen 2009 förklarades i förra årets socialtjänstrapport med att gemensamhetsutrymmen då började räknas in i hyreskostnaden för bostad med särskild service enligt LSS och att det startade flera nya gruppboende, med betydligt högre hyresnivåer än äldre gruppboende. Denna utveckling har avstannat och antalet personer med KBH har minskat med 230 år 2010 jämfört med föregående år, från 820 till 590 personer.

Ej verkställda beslut enligt LSS och SoL 2010

Staden rapporterar varje kvartal antalet gynnande beslut som inte verkställs inom tre månader eller som avbrutits och inte verkställts på nytt inom tre månader till Socialstyrelsen.

År 2010 rapporterades 28 ej verkställda beslut enligt LSS för kvartal 3 och 44 ej verkställda beslut enligt LSS för kvartal 4, 2010. Kontaktperson samt bostad med särskild service för vuxna var de vanligaste ej verkställda besluten. Vidare rapporterade staden 9 ej verkställda beslut om bostad med särskild service för vuxna enligt LSS.

Ej verkställda beslut enligt LSS kv 3 och 4 2010

Insats enligt LSS	Kvartal 3	Andel i procent	Kvartal 4	Andel i procent
Kontaktperson	12	43%	19	42%
Bostad för vuxna	9	32%	10	22%
Daglig verksamhet	3	11%	3	7%
Korttidsvistelse	2	7%	5	11%
Avlösarservice	1	3%	3	7%
Ledsagarservice	1	3%	5	11%
Summa	28	100%	45	100%

Källa: Kvartalsredovisningar till Socialstyrelsen, stadens revisorer och kommunfullmäktige

Motsvarande siffror för insatser enligt SoL var 15 ej verkställda beslut kvartal 3 och 30 ej verkställda beslut kvartal 4. Det finns en spridning mellan olika typer av insatser, men de vanligaste är kontaktfamilj och kontaktperson. Rapporterade beslut enligt SoL inbegriper även individ- och familjeomsorg.

Ej verkställda beslut enligt SoL kv 3 och 4 2010

Bistånd enligt SoL	Kvartal 3	Kvartal 4
Avlösning i hemmet	-	1
Boendestöd	2	2
Bostad	1	-
Dagverksamhet/sysselsättning	1	2
Familjehem	1	1
Hemtjänst	1	1
Kontaktfamilj	2	7
Kontaktperson	2	7
Korttidsboende	-	1
Ledsagning	-	1
Stödboende	2	1
Trygghetslarm	2	3
Träningslägenhet	1	1
Annat bistånd	-	2
Summa	15	30

Källa: Kvartalsredovisningar till Socialstyrelsen, stadens revisorer och kommunfullmäktige

Antalet rapporterade ej verkställda beslut enligt såväl LSS som SoL har ökat jämfört med föregående år. Kvartal 3 2009 rapporterades 23 ej verkställda beslut enligt LSS och 16 ej verkställda beslut enligt SoL. Av de sistnämnda återfanns 3 ej verkställda beslut inom verksamhetsområdet funktionsnedsättning och 13 inom individ- och familjeomsorg.

Behov av boenden och utbyggnad

Av stadens budget för 2010 framgår att utbyggnadstakten av bostäder för personer med funktionsnedsättning måste öka. Det är ett stadsgemensamt åtagande och fordrar ett brett och varierat utbud av bostäder för att möta de olika behov och önskemål som finns. Arbetet med att få fram fler bostäder behöver intensifieras och tydligare samordnas över staden. Kontinuerliga behovsanalyser bör ligga till grund för fortsatt utbyggnad.

En ny behovsinventering i samtliga stadsdelar har genomförts kring halvårsskiftet 2010. Inventeringen pekar på ett behov av 518 nya lägenheter för personer som tillhör LSS personkrets de tre närmaste åren fram till 2014.

Under 2010 tillkom 47 lägenheter enligt LSS. Planerad utbyggnad kommande år är 145 lägenheter inom bostad med särskild service enligt LSS. Boende i ”gammal norm” inom LSS, som inte uppfyller krav på fullvärdig bostad, har stadigt minskat och var endast 22 för staden som helhet den 31 december 2010.

Aktuella frågor 2010

Brukarundersökning

Under hösten 2010 genomförde Stadsledningskontoret en brukarundersökning bland personer som får insatser enligt LSS inom ramen för stadens valfrihets-

system (LOV). Frågeområden var Inflytande och delaktighet, Individualisering, Trygghet och Helhetsomdömen.

Undersökningen riktade sig till samtliga personer i staden som har LSS-insatserna bostad med särskild service för barn och ungdomar, bostad med särskild service för vuxna, daglig verksamhet och korttidsvistelse i korttidshem. En enkät som även översattes till ytterligare tolv språk skickades ut. Dessutom bifogades en lättläst version av enkätfrågorna. För datainsamlingen svarade stadens utrednings- och statistikkontor (USK).

Enkäter besvarades av 1 860 personer, vilket innebar en svarsfrekvens på 50 procent. Högsta omdömen gavs frågor om trivsel, personalens bemötande och upplevd trygghet. 89 procent uppgav att de var nöjda med sitt boende, sitt korttidshem eller sin dagliga verksamhet som helhet. Barn som bor i bostad med särskild service för barn och ungdomar var dock mindre nöjda (72 procent), även jämfört med föregående år (84 procent). Utvecklingsområden som identifierades var möjligheter till inflytande och delaktighet, t.ex. att få vara delaktig i planeringen av beviljade insatser, att ha inflytande över vem som ska ge stödet samt (i boende för vuxna och barn) att få möjlighet att utöva fritidsintressen på egen hand. Jämfört med 2009 hade andelen personer som själva valt utförare ökat.

Valfrihet, LOV

Under 2010 har fyra upphandlingar genomförts enligt LOV, Lagen om valfrihetssystem. I tabellen nedan redovisas resultatet av det första årets upphandlingar av enskilda utförare. Antalet enheter är betydligt fler än antalet utförare vilket förklaras av att vissa utförare har blivit godkända för flera verksamheter inom sitt företag.

Antal enskilda utförare och enheter upphandlade enligt LOV 2010:

Verksamhet	Antal utförare	Antal enheter
Barnboende	3	9
Vuxenboende	0	0
Daglig verksamhet	24	79
Korttidshem, barn/vuxna	17	28
Ledsagarservice/Avlösarservice	34	34
Totalt	78	150

Källa: Beslut om tilldelning vid upphandling enligt LOV av boende och daglig verksamhet

Som framgår av tabellen är det LSS-verksamheterna ledsagning och avlösning, korttidshem och framförallt daglig verksamhet som visar de största volymerna i antal godkända utförare. Endast tre enskilda utförare har avtal för bostad med särskild service för barn och ungdom. Förklaringen är bl a att de allra flesta av barnen får sitt stöd i hemmet. Endast ett fåtal barn har så stora omvårdnadsbehov att det inte är möjligt att ge stödet i hemmet. När det gäller daglig verksamhet kan konstateras att 3 av de 24 utförarna ansvarar för 27 av de totalt 79 enheterna. Övriga utförare svarar för 1 – 3 enheter vardera. Under 2010 har ingen enskild utförare tecknat LOV-avtal för bostad med särskild service för vuxna.

Omfattning och kostnader för verksamheterna

I följande fyra tabeller redovisas kostnaderna för verksamhetsområdet, dels det prestationsrelaterade anslaget där boende och daglig verksamhet ingår samt jämförelser av dessa kostnader och dels en tabell för övriga kostnader.

Prestationsrelaterade anslag

Verksamhet	Antal personer 2009	Antal personer 2010	Kostnader i mkr 2009	Kostnader i mkr 2010
Gruppboendestad	832	872	779,4	850,8
Serviceboendestad	275	301	118,7	142
Eget boende med boendestöd	309	373	20,1	24,6
Daglig verksamhet	1 747	1 951	424,9	482
Barnboende	127	122	131,6	129,3
Korttidshem	516	580	123,8	137,8
Totalt:	3 806	4 199	1598,5	1766,5

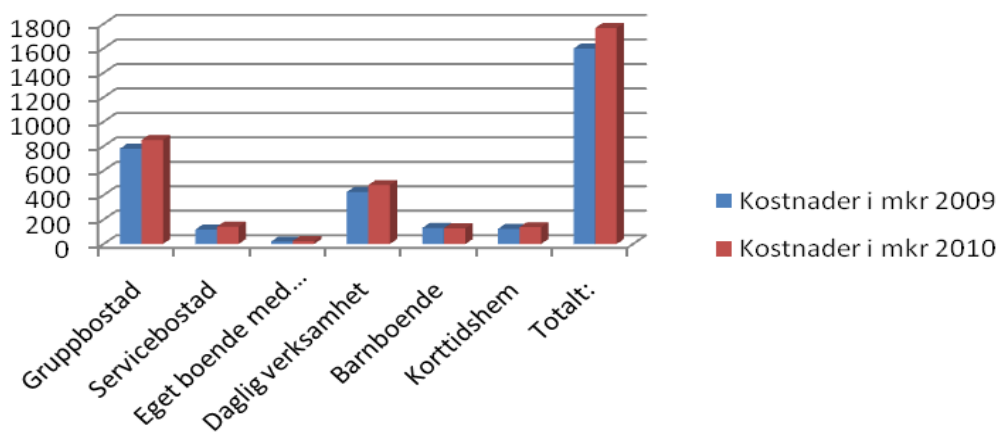
Källa: Stadsledningskontoret, Stockholms stad

Övriga kostnader (ej prestationsrelaterade)

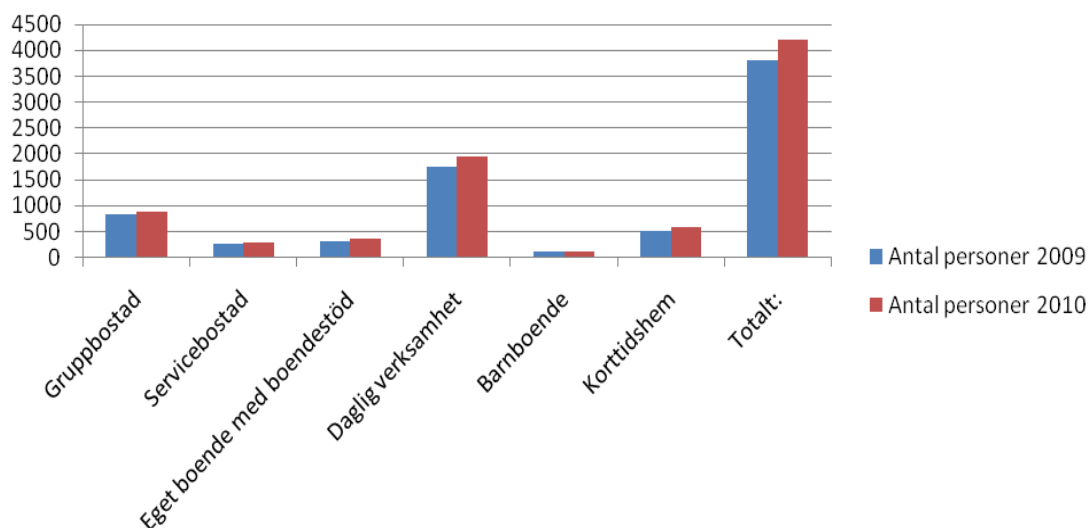
Övriga kostnader	Kostnader i mkr 2010
Fast anslag	601
Särskilt riktat anslag	19,1
Assistansersättning, första 20 timmarna	325,5
Intäkter	2
Totalt	947,6

Källa: Stadsledningskontoret, Stockholms stad

Jämförelse av kostnader för verksamheterna 2009 respektive 2010:

Jämförelse av antal personer i verksamheterna år 2009 respektive 2010

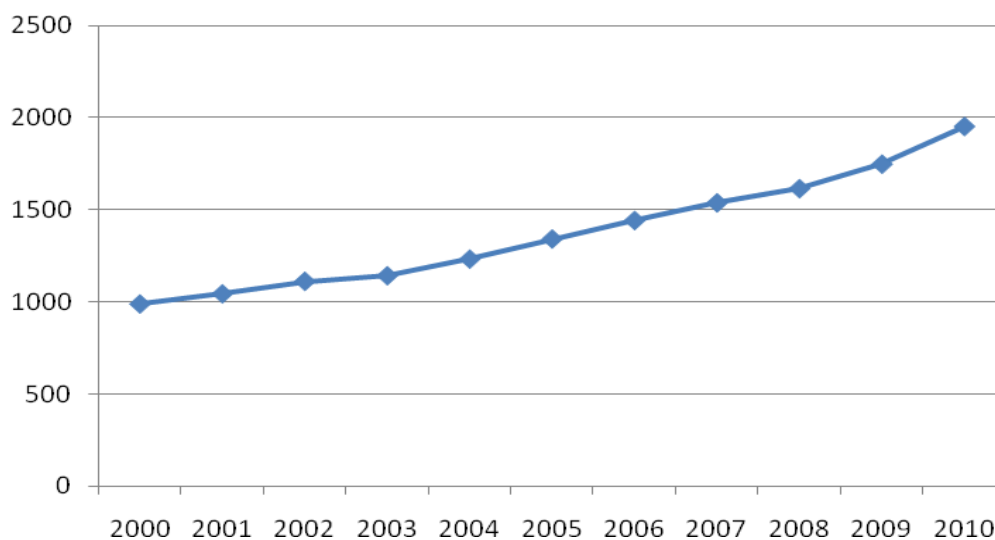

Daglig verksamhet enligt LSS

Personer i yrkesverksam ålder som tillhör LSS personkrets 1 eller 2 har rätt till daglig verksamhet om de inte förvärvsarbetar eller studerar och om de behöver insatsen och deras behov inte är tillgodsett på annat sätt.

Antalet personer med daglig verksamhet enligt LSS har ökat under en rad år i Stockholms stad, se tabellen nedan. År 2000 beviljades 989 personer daglig verksamhet, 2005 1 341 personer och 2010 1 951 personer. Antalet personer har ökat med 45 procent de senaste fem åren.

Antal personer med daglig verksamhet 2000-2010

Källa: Paraplysystemet

Av Socialstyrelsens rapport ”Bostad med särskild service och daglig verksamhet – en forskningsöversikt” (mars 2011) framgår att bilden är densamma i hela landet. En möjlig förklaring är att fler elever placeras i särskola. Enligt rapporten konstateras i flera studier att personer som gått i särskola i praktiken utestängs från ar-

betsmarknaden. De får med automatik en plats inom daglig verksamhet och gruppen prioriteras inte heller av Arbetsförmedlingen.

När det gäller bostad med särskild service för barn visar tabellen en motsatt trend. Insatsen är den volymmässigt minsta och trenden är att allt färre barn erhåller barnboende. År 2004 fick knappt 200 barn och ungdomar stöd och service i bostad med särskild service och 2010 är antalet 122. Detta har sin grund i att barn i allt högre utsträckning får sina behov av stöd och service tillgodosedda i hemmet. Endast en mindre grupp barn har så stora omvårdnadsbehov att insatser i hemmet inte är möjligt.

Eget boende med boendestöd ingår inte i LOV men ingår i resursfördelnings-systemet. Därav redovisningen i ovanstående tabell.

Utredning, individuell planering, samverkan och samordning av insatser

Barn, ungdomar och vuxna personer med funktionsnedsättning har ofta behov som involverar flera aktörer, huvudmän och myndigheter såsom kommunen, landstinget, Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen. Det ställer krav på delaktighet i utredningar, barnperspektiv, individuell planering, samverkan och samordning av insatser. Det i sin tur ställer krav på kompetens både vad gäller bemötande och att skapa förutsättningar för reell delaktighet samt på strukturerade och evidensbase-erade arbetsmetoder i handläggningen.

I genomsnitt hade en biståndshandläggare inom verksamhetsområdet 61,4 ärenden år 2010, vilket är en minskning jämfört med föregående år. Detta kan antas ha en gynnsam påverkan på såväl bemötande, utredningarnas kvalitet och rättssäkerhet samt på möjligheterna att utveckla arbetsmetodiken i biståndshandläggningen. Antalet ärenden i genomsnitt i olika stadsdelsförvaltningar varierade mellan 50 och 75. Det är vanligt att biståndshandläggare i barnärenden har färre ärenden, eftersom dessa ofta är mer komplicerade och tidskrävande.

Hälso- och sjukvård i gruppboende och daglig verksamhet

Under 2010 har ett förslag till ansvarsfördelning för hälso- och sjukvård mellan länets kommuner och landstinget utarbetats under ledning av KSL, Kommunförbundet Stockholms län. Förslaget remitterades till kommunerna och landstinget under slutet av året och resultatet av de samlade svaren kommer att redovisas under första halvåret 2011.

Kvinnofrid

Kvinnor och barn som utsätts för våld i nära relation är ett stort samhälls- och folkhälsoproblem. Regeringens handlingsplan⁴ 2007-2010 har bidragit till en ökad medvetenhet om hur viktigt det är att arbeta med dessa frågor samt till en höjd kunskapsnivå. Inom stadens socialtjänst har frågan om våld i nära relationer fått en ökad prioritet.

Socialstyrelsen framhåller i sin nationella tillsyn att bostadsorten kan vara avgörande för om en våldsutsatt kvinna eller ett barn som bevittnat våld uppmärksammas samt vilken form av stöd och hjälp de får. Socialtjänstens verksamhet måste organiseras så att tillräckliga stödinsatser kan ges när våld förekommer i nära relation, gärna i särskilda enheter eller funktionsansvariga med spetskompetens för att möta målgruppen. För närvarande har fem stadsdelsförvaltningar särskilda kvinnofridsteam. Några förvaltningar samverkar genom att t.ex. dela på tjänster som kvinnostödjare. Innerstadsstadsdelarna, exklusive Södermalm, har en gemensam kvinnofridssamordnare. Flera söderortsförvaltningar planerar ett projekt med en gemensam mansmottagning. Behovet av insatser för män som utövar våld i nära relation har fått en ökad uppmärksamhet hos stadsdelsförvaltningarna.

Socialstyrelsen pekar på att det i kommunerna saknas uppgifter över antalet våldsutsatta kvinnor och barn som bevittnat våld samt över vilka insatser som görs. I Stockholms stad finns behov av en sådan kartläggning för att få kunskap om problemets omfattning. Förvaltningen har gjort en kartläggning av antalet kvinnor som placerats i skyddat boende 2010, vilket ger en bild av i vilka stadsdelar problemet är mer utbrett.

Stadsdelsnämnd	Antal placeringar	Antal unika individer	Antal barn
Rinkeby-Kista	79	40	25
Spånga-Tensta	29	27	24
Hässelby-Vällingby	40	30	19
Bromma	8	9	25
Kungsholmen	3	3	5
Norrmalm	3	3	1
Östermalm	5	5	1
Södermalm	12	11	2
Enskede-Årsta-Vantör	57	39	28
Skarpnäck	5	5	5
Farsta	3	3	0
Älvsjö	2	2	3
Hägersten-Liljeholmen	27	15	21
Skärholmen	20	20	17
Summa	293	212	176

⁴ Handlingsplan för att bekämpa mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer. Skrivelse 2007/08:39

Förvaltningen har även tagit fram en förteckning över kvinnojourer med skyddat boende i Stockholms län. Förteckningen omfattar 29 kvinnojourer och uppgifter finns om antal platser, boendeform, kostnader, bemanning, skyddsnivå m.m. Förteckningen har distribuerats till stadsdelsförvaltningarna samt publicerats på stadens intranät.

Våren 2010 startade projektet Hedersam, som är en del av Stockholms stads övergripande arbete mot hedersrelaterat våld och förtryck. Socialförvaltningen leder projektet, som beräknas pågå i tre år. Under 2010 har projektet bl.a. genomfört utbildningar, anordnat seminarier, initierat nätverk, deltagit i metodutveckling samt medverkat i framtagandet av rapporter. Hedersam har även arbetat med att utveckla stödet till pojkar och unga män som är utsatta för hedersrelaterat våld. Kruton erbjuder från våren 2011 boendeplatser också för pojkar/unga män.

Samarbete pågår med Länsstyrelsen i arbetsgrupp om Operation Kvinnofrid och med förslaget om Hedershus. Förvaltningen har på uppdrag av Länsstyrelsen även utrett frågan om lokal samverkan för kvinnofrid. Vidare har en uppföljning gjorts av projektet "Våldsutsatta kvinnor med funktionsnedsättning".
